

ÅRSMELDING 2012

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
Industri	7
Etablering av Global Pelagic	7
Strekkodemerking	7
Avvikling av Stiftelsen Rubin	7
Avvikling av Maring Forum	8
Maring fagdag	8
Marine Ingredients Conference 2013	8
Bifangstkvote med ukesavlesing	8
Tilrettelegging for økte rekefangster	9
Leveringsplikt for torsketrål	9
Landingsforskrift og utbytte sløyd fisk	9
Minstemål sei	9
Prisdøftinger	9
<i>Norges Råfisklag</i>	9
<i>Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag og Vest-Norges Fiskesalslag</i>	12
<i>Norges Sildesalgslag</i>	12
Fiskeriforhandlinger	13
<i>De norsk-russiske fiskeriforhandlinger</i>	13
<i>Makrell</i>	13
<i>NVG-sild og kolmule</i>	14
<i>Nordsjøsild</i>	14
Havbruk	14
Russland – adgang for laks og ørret	14
Kina – handelshindre ved sjømateksport	16
Mulige endringer i MTB-regimet - arbeidsgruppe	16
Arealtilgang – prosesser og standpunkt	17
Ny forskrift – krav til oppdrettsbåter under 15m	18
45 nye ”grønne” konsesjoner	19
Regionale havbrukslag	20
<i>Vestnorsk havbrukslag</i>	20
<i>Midtnorsk havbrukslag</i>	22
<i>Nordnorsk havbrukslag</i>	24
Miljø	26
Klimaspor for sjømat	27
Rent hav og prioritering av fiskeri- og havbruksnæringen	27
Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring	28
Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk	29
<i>MSC-sertifisering av alle store konsumfiskerier</i>	29
<i>IFFO r/s sertifisering av industrifiskeriene</i>	29
<i>ASC-sertifisering i havbruk</i>	30
Miljørapport for sjømatnæringen	30
Sjømat 2025 – hvordan skape verdens fremste havbruksnæring	30
Sjømat 2025 – fangstbasert sektor	31
Miljøløftet	31
Rømmingssikring – innsatsen har effekt	32
NS 9416. Ny teknisk standard for landbaserte akvakulturanlegg	33
Utslipp av næringsalter	33
<i>Miljøovervåkning i Rogaland</i>	34
<i>Miljødokumentasjon Nordmøre</i>	34

Kunnskapsgrunnlaget villaks/havbruk.....	35
Vannrammedirektivet	36
Hardangerfjordforskriften	37
Helse og kvalitet	37
Lusebekjempelsen	40
Fiskefôr	42
Risikoanalyse.....	42
Kommunikasjon og samfunnskontakt.....	43
Forskning og utvikling (FoU)	44
Lønn, tariff, HMS, kompetanse og rekruttering	44
Tarifforhandlinger	44
Medlemsbistand	45
Helse, miljø og sikkerhet (HMS).....	45
<i>Arbeid med reduksjon av sykefraværet.....</i>	<i>45</i>
Kompetanse – utdanning – rekruttering	45
Deltakelse i internasjonale organisasjoner	46
Tillitsvalgte organer	47
Bransjegruppe Industri	47
Bransjegruppe havbruk.....	47
Personalforhold og arbeidsmiljø.....	48
Historical Moments på Marriott Hotel.....	49
VEDLEGG	52

INNLEDNING

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) er en landsomfattende næringspolitisk organisasjon for bedrifter innen fiskeindustrien, havbrukssektoren, fôrindustrien og marin ingrediensindustri. FHL er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

Fiskeri- og havbruksnæringens servicekontor (FHS) er en del av FHL og inngår i regnskapet til FHL for 2012. Styret legger med dette fram en samlet årsmelding for FHL og FHS for 2012. Styret i FHS er ifølge vedtektene til enhver tid sammenfallende med styret i FHL og styremøtene avvikles parallelt.

Styret i FHL har i 2012 hatt 5 ordinære styremøter og ett telefonmøte. FHL-styret har behandlet 68 saker. Styret i FHS har i 2012 hatt 5 ordinære styremøter og ett telefonmøte. FHS-styret har behandlet 21 saker. Pr. 31. desember 2012 hadde FHL 488 registrerte medlemsbedrifter innen alle sjømatsektorer.

På det globale markedet er Norge blant verdens ledende sjømatnasjoner. I 2012 ble det eksportert sjømat for 51,6 milliarder kroner, en nedgang på 1,8 milliarder kroner fra året før. Også i volum var det en nedgang; på 78.000 tonn til 2,36 millioner tonn.

Eksportverdien fra fangstbaserte sektorer endte på 20,1 milliarder kroner, en nedgang på 2,4 milliarder. Torskefiskeeksporten, inkludert klippfisk, saltfisk og tørrfisk gikk tilbake. Kina, Brasil og Portugal er store markeder. Prisfall på torsk og volumreduksjon på sei hadde vesentlig betydning. De store utfordringene særlig på torskesektoren har medført at forhandlingene mellom industrien og flåten om minstepriser er krevende – for alle parter. I denne situasjonen er det positivt at det i god tid før årsskiftet ble oppnådd enighet mellom Norges Råfisklag og industrien, noe som gjorde at viktige forutsetninger for stabilitet og forutsigbarhet i råstofftilførselen kom på plass.

Også eksporten av pelagiske arter som sild og makrell gikk ned i 2012, noe som er et resultat av lavere kvote på sild og lavere pris på makrell. Imidlertid har sild aldri tidligere blitt omsatt for så høye gjennomsnittspriser som i 2012, for fryst hel sild var prisen hele 15 prosent høyere enn året før. Russland og Ukraina er de store markedene for pelagisk sektor.

Eksportverdien fra havbruk endte på 31,5 milliarder kroner, en vekst på 600 millioner. Aldri før er det solgt så mye laks og ørret fra Norge, totalt 1,1 million tonn. Det var 18 prosent mer enn året før. EU og Øst-Europa med Russland er de viktigste markedene.

Til tross for svekket verdensøkonomi beholder Norge konkurransekraft og markedsandeler. Spesielt tradisjonell sektor har tatt betydelige priskutt for å beholde posisjonene. Om lag 20 prosent av sjømat importert til EU har norsk opprinnelse, til Russland er andelen 38 prosent.

FHL er opptatt av at Norge skal dra nytte av det store potensialet vi har som fiskeri- og havbruksnasjon. De rike fiskeressursene og våre store hav- og kystområder gir stort rom for økt mattilførsel og verdiskaping om de blir forvaltet på en god måte. I 2012 offentliggjorde FHL rapporten "Sjømat 2025 – Verdens fremste havbruksnæring" som belyser både utviklingspotensialet og flaskehalsene for næringen. I 2012 ble det igangsatt arbeid med en tilsvarende rapport som belyser mulighetene i de fangstbaserte sektorene av sjømatnæringen. Denne skal ferdigstilles i 2013.

Høsten 2012 ble også rapporten "Verdiskaping basert på produktive hav i 2050" publisert. Rapporten viser et scenario med et verdiskapingspotensial på over 500 milliarder kroner i 2050. Bak arbeidet står Det Kongelige Norske Videnskapers Selskab og Norges Tekniske Vitenskapsakademi. I lys av disse utredningene er det derfor betydelige forventninger til regjeringens nye stortingsmelding om Norge som sjømatnasjon. FHL har det siste året lagt ned vesentlig arbeid for å gi innspill til stortingsmeldingen som er ventet i løpet av vårsesjonen 2013.

Fiskeri- og havbruksnæringens rammebetingelser påvirkes i økende grad av hvordan både næringen selv og omverdenen håndterer miljøutfordringene. FHL arbeider for at næringen skal drive miljømessig bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk. Samtidig er det en løpende politisk avveining om hvor stor miljøpåvirkning samfunnet kan akseptere fra alle typer matproduksjon. For sjømatnæringen som i prinsippet har evighetens perspektiv, er det svært viktig at disse spørsmålene blir diskutert og avklart. FHL jobber også for at forurensning fra omverden, som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat, skal reduseres.

De norske fiskeriene er i dag de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Alle de store konsumfiskeriene er nå sertifisert internasjonalt gjennom MSC (Marine Stewardship Council). I 2012 ble det også fastsatt en egen standard for lakseproduksjon gjennom samarbeidet i Salmon Aquaculture Dialogue. Standarden blir nå gjenstand for en tilsvarende sertifiseringsordning gjennom ASC (Aquaculture Stewardship Council) for selskaper som ønsker å benytte seg av det. I tillegg er alle norske fiskemel- og fiskeoljefabrikker i løpet av 2012 blitt sertifisert under standarden IFFO r/s.

FHL har i 2012 videreført arbeidet som havbruksnæringen har forpliktet seg til gjennom "Miljøløftet" fra 2011. Der framgår 12 tiltak for å styrke arbeidet mot rømming og lakselus. En rekke av tiltakene går lenger enn de formelle kravene myndighetene stiller til næringen.

Svært sentralt på dette området er innsatsen for å bedre kontrollen med lakselusnivåene i havbruksanlegg. Det treårige nasjonale luseprosjektet ble som sådan avsluttet ved utgangen av året, men arbeidet fortsetter etter samme modell. Det er grunn til å tro at det fremdeles er betydelig forbedringspotensial gjennom systematisk innsats, forskning og utvikling.

FHL er også en viktig premissleverandør på det matpolitiske området, og man anser det som viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. Dette gjelder særlig for matdepartementene (Fiskeri- og kystdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen for trygg mat og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og sjømat. Etter FHLs syn er det fremdeles slik at næringshensynet ikke blir ivaretatt på tilfredsstillende måte.

FHL bruker også betydelige ressurser på oppfølging av regelverksutvikling både nasjonalt, knyttet til EU-bestemmelser og globale standarder.

I 2012 har FHL vært tett involvert i å løse utfordringer knyttet til markedsadgang. Det gjelder særlig tilgangen til det russiske markedet. Eksporten av sjømat til Kina har også møtt vesentlige hindre etter tildelingen av Nobels Fredspris til kineseren Liu Xiaobo. Det er tidvis en vanskelig adgang til enkelte regioner og en uforutsigbarhet som rammer langsiktig markedspleie. Næringen har gått glipp av en betydelig vekstmulighet i det kinesiske markedet.

FHL deltar på norsk side i internasjonale fiskeriforhandlinger, og i 2012 har det vært særlig krevende forhandlinger knyttet til fordelingen av makrellkvoter. Island og Færøyene har bevilget seg selv om lag halvparten av totalkvoten, noe som er langt over tradisjonell andel av dette fiskeriet. Norge og EU lyktes ikke å få på plass en avtale med Island og Færøyene for makrellbestanden i 2012. Fra norsk side har det utløst sanksjoner knyttet til landing av ferskt råstoff fra disse nasjonene i norske havner. Situasjonen er svært uheldig, både for norsk næring og bestandsforvaltningen, og det aktualiserer behovet for et overnasjonalt organ som kan tre i funksjon når kyststater tar seg til rette.

Et av FHLs prioriterte arbeidsområder er vern og styrking av omdømmet til sjømatnæringen. Særlig havbrukssektoren opplevde et betydelig omdømmefall fra 2009. FHL arbeider etter toårs tiltaksplaner for kommunikasjonstiltak, og følger samtidig målinger av omdømmet. Ved utgangen

av 2012 viste to uavhengige målinger en svært positiv utvikling. Omdømmet på laks er nå i kategorien "sterkt omdømme" både for næring og produkt. Det er skapt flere ambassadører og færre motstandere i befolkningen. Det anses å være flere hovedfaktorer til dette, blant annet informasjonskampanjen "Laks er viktig for Norge". FHL koordinerte kampanjen som var finansiert av de største lakse- og fôrselskapene, Norges Sjømatråd og FHL. Det ble produsert og vist 19 filmer på TV2 vinteren 2012, og i tillegg ble det etablert et nytt nettsted laks.no med informasjon om lakseproduksjon.

Fiskeri- og havbruksnæringen er viktig for nasjonen Norge. Næringen står for en sysselsetting på 44.000 årsverk, og om lag halvparten av disse gjennom ringvirkninger i andre næringer. Norge leverer sjømat tilsvarende 33 millioner måltider til 150 land, hver dag.

I det følgende gis en gjennomgang av de viktigste sakene FHL har arbeidet med i 2012.

INDUSTRI

Etablering av Global Pelagic

FHL har sammen med Norges Sjømatråd tatt initiativ til å etablere en global arena for den pelagiske konsumindustrien. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra næringen i ulike land. Arbeidsgruppen har bidratt til utforming av program og invitasjonsliste. Norges Sjømatråd har stått for det operative arbeidet, og har sammen med FHL vært sekretariat.

Det første møtet ble arrangert i Istanbul, Tyrkia, 31. oktober-1. November 2012. Det var 94 deltagere fra 60 bedrifter på konferansen. Det var bedrifter representert fra 18 ulike land i hhv Europa, Afrika, Sør-Amerika og Asia. Arrangørene var godt fornøyd med deltagelsen sett i lys av at det var det første arrangementet. Det er besluttet å videreføre konferansen i forbindelse med Brusselmessa våren 2013, og med et hovedarrangement i Barcelona høsten 2013. FHL og Norges Sjømatråd vil være sekretariat i oppstartsfasen.

I forbindelse med møtet i Brussel ble styret for Global Pelagic utvidet med representanter fra Japan og Russland. Inger Marie Sperre gikk ut av styret. Styret består nå av:

- Gunnar Domstein, Norway Pelagic ASA, leder
- Egil Magne Haugstad, Egersund Seafood AS
- Peter Kongerslev, Skagerak Pelagic AS
- Christian Espersen, Skagerak Pelagic AS
- Diedrik Parleviet, Parleviet & Van der Plas B.V
- Herbert Weber, Homann Feinkost GmbH
- Gunnthor Ingvarsson, Sildarvinnslan
- Hlynu Veigarsson, Samherji HF
- Ayumu Katano, Maruha Nichiro
- Denis Repinski, Akra

Strekodemerking

Basert på et samarbeid i hele verdikjeden, og i regi av Standard Norge, har det i et par år vært arbeidet med å fornye en lite benyttet standard for merking av fiskekasser med strekkoder. FHL har sammen med flere medlemsbedrifter vært sterkt engasjert i dette arbeidet. Arbeidet resulterte i juli 2012 i en Norsk Standard NS 9405:2012 med betegnelsen: *Krav til etiketter for merking av distribusjonsheter og paller ved omsetning av fisk og fiskevarer*. Standarden er oversatt til engelsk og fransk.

Hensikten med standarden er at alle ledd i distribusjonskjeden skal benytte samme strekkoder. Da kan alle ledd lese og nyttiggjøre seg den informasjonen som legges inn på etiketten på en rasjonell, hurtig og sikker måte. Dette vil redusere feilmerking, feilsendelser, forsinkelser og kvalitetsreklamasjoner. I tillegg til at standarden tilfredsstiller alle offentlige merkekrav, er det også gitt plass for frifelt, der pakkere, eksportører og kunder med særlige merkekrav kan påføre sine spesifikke informasjonen.

FHL har påtatt seg prosjektlederansvaret for et implementeringsprosjekt som skal sikre at standarden tas i bruk i hele verdikjeden. Det er planlagt og delvis påbegynt et stort informasjonsopplegg på flere sentrale plasser langs kysten og i flere hovedmarkeder i EU. Prosjektet skal være avsluttet innen utgangen av 2013. Det er finansiert av Innovasjon Norge og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF).

Avvikling av Stiftelsen Rubin

FHL har sammen med Norges Fiskarlag vært eiere av stiftelsen Rubin. Rubin har vært en viktig institusjon for å få i gang arbeid med bruk av biråvarer fra sjømatsektoren. I takt med at stiftelsen

har lyktes med sitt arbeid, og i takt med at det har utviklet seg en kommersiell næring rundt biråvarer så har behovet for en egen stiftelse blitt redusert.

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) har i tillegg besluttet at de skal ha et eget programområde knyttet til biråvarer og bruk av disse. Med bakgrunn i dette var det enighet om å avvikle Stiftelsen Rubin. Den 15. Juni ble det foretatt en offisiell markering av nedleggelsen av Stiftelsen Rubin, det arbeidet stiftelsen har stått for, og overføringen av oppgaver til FHF.

Avvikling av Maring Forum

I en periode der FHL har arbeidet for å bygge opp en sektorgruppe med bedrifter som driver industriell produksjon av marine ingredienser åpnet, vi for at bedriftene kunne velge en noe løsere tilknytning til FHL / NHO enn ellers. Dette ble gjort gjennom etablering av Maring Forum.

Ettersom sektorgruppe Maring nå har fått en god forankring i FHL og fast plass i Bransjegruppe Industri mener FHL at FHL-medlemskapet bør rendyrkes også for denne sektoren. På årsmøtet i Maring Forum 16. august 2012 ble det derfor foreslått å legge ned forumet innen 31.12.2012. Dette ble enstemmig vedtatt. For FHL er det ønskelig at flest mulig av Forum-medlemmene nå melder seg inn i FHL. FHL viderefører egne sektorgrupper både for marin ingrediensindustri og for mel- og oljesektoren.

Maring fagdag

Maring Fagdag ble i 2012 arrangert for åttende gang, og samlet 80 deltakere på Gardermoen. Fagdagen har tidligere blitt holdt i et samarbeid mellom FHL og stiftelsen Rubin. Etter at Rubin nå er avviklet har FHF kommet inn som samarbeidspartner. Etter ønske fra medlemmene i FHL var hovedfokus i programmet i 2012 marine proteiner.

Foredragene viste at marine proteiner har ulike egenskaper og potensial i ulike markeder, noe som er svært spennende i forhold til videre utvikling i næringen. Fagdagen er kjent som et kompetansehevende og interessant møtested for bransjefolk i den marine ingrediensindustrien.

Marine Ingredients Conference 2013

FHL har i 2012 overtatt Marine Ingredients Conference (MIC) etter stiftelsen Rubin og Maring Forum. Den andre MIC-konferansen blir arrangert i Oslo i september 2013.

Konferansen retter seg mot bransjen marine ingredienser, inkludert forskningsmiljø og andre som har interesse av temaet. Konferansen er internasjonal, og med en klar målsetning om å synliggjøre norsk industri og kompetanse.

Erfaringene fra 2010 er at det er kostbart og tidkrevende å arrangere en stor internasjonal konferanse. Konferansen vil bli finansiert dels gjennom konferanseavgift, sponsorinntekter og støtte fra ulike institusjoner. Det er oppnevnt en programkomité som skal være ansvarlig for det faglige programmet. Denne består av: Ola Flesland, Vedde AS, leder, Karl Almås, Sintef Fiskeri og havbruk AS, Gunnar Berge, Pronova BioPharma Norge AS, Bente Ruyter, Nofima marin, Gunn Knudsen, FHL og Stein Ove Østvik, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond.

Bifangstkvote med ukesavlesing

FHL har gjennom året vært klare på behovet for fleksible avregningsordninger. FHL har blant annet henvendt seg til myndighetene med tanke på gjennomføring av bifangstfisket uten unødvendige og byråkratiske hindringer. FHL ba konkret om at det ble etablert ordning med ukesavlesing av bifangstknoten.

Fiskeri- og kystdepartementet og Fiskeridirektoratet løste problemet gjennom kvoteøkninger og fritt fiske. Fra 2013 endres bifangstbegrepet til å kalles ferskfiskordning.

Tilrettelegging for økte rekefangster

FHL har i 2012 fortsatt arbeidet for å sikre større aktivitet i rekenæringa. Sentrale utfordringer har vært prosedyrene for stenging og åpning av felt, i tillegg til yngelkriteriene. FHL har her hatt et godt samarbeid med Fiskebåtredernes Forbund. Det har i løpet av året vært arrangert flere møter om temaet, både i regi av myndighetene og næringa. FHL er positive til at Fiskeri- og kystdepartementet nå konkret ser på om det gjennom større fleksibilitet i regelutøvelsen og ny bestandskunnskap vil være mulig å tilrettelegge for økt fangstaktivitet.

Leveringsplikt for torskestrål

Fiskeri- og kystdepartementet sendte den 6. november på høring forslag om innstramminger av leveringsvilkårene for torskestrålere. FHL har hatt en første behandlingsrunde internt i 2012. Endelig høring fra FHL blir sendt i 2013, og vil bli forelagt styrende organer før endelig oversendelse.

FHL ser at dispensasjon fra deltakerloven er et konkurransefortrinn for de bedriftene som har denne muligheten, og er derfor opptatt av at vilkårene skal følges. FHL er også opptatt av at vi har gode kontrollregimer.

I utgangspunktet er FHL skeptiske til mange av forslagene. Problemet er at forslaget legger opp til å øke reguleringene, mens FHL mener at bedriftene må ha omstillingsmuligheter. FHL mener at det i større grad er behov for en overordnet gjennomgang av rammevilkårene slik at hele industrien kan få bedret sine rammevilkår. FHL er prinsipielt mot innføring av kjøpsplikt. Bedriftene må selv vurdere om de ønsker å kjøpe råvarer ut fra bedriftsøkonomiske og markedsmessige vurderinger.

FHL avviser at salgslagene skal kunne dirigere fangster ut fra hvilken anvendelse som gir høyest sysselsetting. Valg av anvendelse må gjøres av den enkelte bedrift, og bedriftene må ha omstillingsmuligheter ut fra endringer i økonomiske og markedsmessige forhold.

Landingsforskrift og utbytte sløyd fisk

Det er etter hvert blitt montert sløyelinjer på fiskebrukene langs kysten. Bakgrunnen er at dette gir en rasjonell håndtering på sjø så vel som på land. Best mulig ivaretagelse av fisken ut fra økonomiske vurderinger ligger til grunn. Dette fører også til at vi får en bedre utnyttelse av hele fiskeråstoffet. Omtrent halvparten av fersk landet råstoff blir i dag sløyd på land.

Misforholdet mellom myndighetenes tabellariske omregningsfaktorer og faktisk utbytte er tidligere dokumentert av bl.a. HI og gjennom løpende praktiske erfaringer. Dette fører til at fartøyene kan få gal kvoteavregning og at fiskeindustrien kan få feil mengde fiskeråstoff.

FHL har tatt opp problemstillingen med Fiskeridirektoratet, Fiskeri- og kystdepartementet og med Norges Råfisklag.

I 2012 ble det avgitt dom i Hammerfest tingrett vedrørende feilføring av fangstdagbok. Dommen fører til at skjevhetene reelt ble påvist. Problematikken følges opp i 2013.

Minstemål sei

Fiskeri- og kystdepartementet har sendt ut på høring forslag om å endre minstemålet på notsei. Spørsmålet har vært drøftet i FHLs styrende organer. Det er åpenbart at en endring av minstemålet vil ramme de bedriftene som i dag produserer notsei sterkt. FHL vil avgi endelig høringsuttalelse våren 2013.

Prisdrøftinger

Norges Råfisklag

Garantiordning for økt kredittid

Siden finanskrisen i 2009 har næringen hatt en statlig garantiordning gjennom Innovasjon Norge. Råfisklaget har disponert ordninga som har til hensikt å utvide garantirammen som industrien må stille for å kjøpe råstoff. I praksis har dette gitt Råfisklaget mulighet til å utvide kredittida overfor industrien fra 14 dager til 28 dager. FHL har i møter med embetsverket både spilt inn fordeler og ulemper med ordninga. FHL har gjennomført en grundig intern prosess med tanke på våre råd for en eventuell videreføring for 2013. Styret konkluderte i september med at det ikke er ønskelig med bruk av slik garantiordning for 2013. Styret var også klare på at en eventuell garantiordning ikke må innføres midt i sesongen slik at det blir ulike konkurransevilkår. I statsbudsjettet for 2013 fikk FKD fullmakt fra Regjeringen til å forlenge ordningen med statlig garanti.

Kvotene på torsk åpner for at det skal fiskes 30 % mer torsk i 2013 sammenlignet med 2012. For FHL har hovedfokus for 2013-sesongen vært at det blir satt en minstepris som gir legitimitet i hele verdikjeden og som anses å være på et nivå som gir sikkerhet for at minsteprisen blir stående ut hele sesongen. Den 11. desember ble FHL enige med Norges Råfisklag om nye minstepriser for hovedsesongen 2013. Denne enigheten bidrar til at industrien kan kjøpe fisk i første hånd uten risiko for nedsetting av minstepris i løpet av hovedsesongen. Med denne enigheten på plass ga FHL uttrykk for at vi ikke lenger har motforestillinger mot at departementet vedtar videreføring av ordninga med statlig garanti for 2013.

Kredittid

FHL er opptatt av å sikre at fiskeindustrien skal ha mest mulig like og harmoniserte forretningsforhold. Under normale forhold er kredittiden i Norges Råfisklag vesentlig kortere enn kredittiden som tilbys av de andre salgslagene. FHL har i 2012 tatt behovet for en generell utvidelse av kredittiden opp med Norges Råfisklag. For FHLs bedrifter er det ønskelig at vi har stabile og langsiktige kjøpsbetingelser. FHL har vært opptatt av at perioden med statlig virkemiddelbruk skulle brukes til å sikre varige løsninger som gir industrien tilgang på kreditt i 28 dager. FHL har møtt mostand for dette kravet i Norges Råfisklag, som ikke ser det som ønskelig at de forretningsmessige vilkår skal være harmonisert mellom de ulike salgslagene. Råfisklaget mener det er viktigere å vektlegge like konkurransevilkår tilpasset struktur på industri- og flåtesiden, finansieringsmuligheter og drifts- og produksjonsmessige forhold i det enkelte salgslags virkeområde. Til tross for dette har Råfisklaget vært det kraftigste talerøret for statlige ordninger som kan sikre samme oppgjørstid i Råfisklaget som i de fleste øvrige salgslag.

Prisdrøftinger hovedsesongen 2012

FHL og Norges Råfisklag ble enige om nye minstepriser for hovedsesongen 2012. Drøftingene var krevende, og partene hadde pause til over jula 2011. Det ble dermed først oppnådd enighet om nye minstepriser den 5. januar 2012. Forhandlingspausen ble sett på som ugunstig for de bedriftene som startet kjøpet allerede ved juletid 2011, og som dermed måtte forholde seg til en høy høstpris. FHL konkluderte derfor med at vi i tiden fremover bør unngå slike pauser i drøftingene.

Prisdrøftinger sommeren 2012

I april ble det også oppnådd enighet mellom FHL og Norges Råfisklag. De fleste minsteprisene ble videreført gjennom sommersesongen. Unntaket var blåkveita som ble økt for de to største størrelsesgruppene.

Prisdrøftinger for høsten 2012

Sommeren 2012 offentliggjorde ICES sine kvoteanbefalinger for nordøstatlantisk torsk. Den foreslåtte kvoteøkningen for 2013 ga umiddelbar effekt på prisene i torskemarkedene, og situasjonen for spesielt konvensjonell sektor ble tøffere. Det var dermed et tøft utgangspunkt for prisdrøftingene i september 2012. Råfisklaget var opptatt av at prisdrøftingene skulle sette prisen for et høstmarked preget av redusert tilgang, og med tradisjonelt høyere priser. FHL var klare på at lagersituasjonen i kombinasjon med utviklingen i markedet tilsa forsiktighet ved prisfastsettelsen. FHL la også vekt på at avstanden mellom auksjonspriser og ferskpriser var faretruende lav. Det ble

dermed brudd i prisdrøftingene, og Norges Råfisklag valgte å diktere minstepriser for torsk ut høsten 2012.

Utover høsten var omsetningen preget av stor nervøsitet i torskemarkedene. De norsk-russiske fiskeriforhandlingene medførte en kvoteøkning på 33 % for 2013, og det var utover hele høsten store lager som skulle selges ut i et nervøst marked. Samtidig var hovedmarkedene for konvensjonelle produkter stadig sterkere berørt av den økonomiske krisen. Også sentrale markeder som Frankrike og Storbritannia var stadig mer preget av økende arbeidsledighet, og økt prisfokus.

Mot slutten av prisperioden reduserte Norges Råfisklag muligheten bedriftene hadde til å nedklassifisere torskeprisen med bakgrunn i dårlig kvalitet. Råfisklaget mente at ordningen ble nyttiggjort for å få en generelt lavere pris enn minsteprisnivået. FHL mente at dette var en effekt av for høyt satte minstepriser.

I forkant av prisdrøftingene i desember 2012 gjennomført FHL medlemsmøter både i Ålesund og i Tromsø. Norges Råfisklag deltok på disse møtene. Det ble i tillegg gjort et svært grundig arbeid med analyser av markedet, og med prognosering av prisutvikling gjennom hovedsesongen 2013. Industrien var klare på at minsteprisene måtte reduseres sterkt slik at vi sikret oss mot nedskrivning av minsteprisen midtveis i hovedsesongen. Industrien var også tydelig på at man for 2013 måtte komme frem til enighet om nye minstepriser.

Prisdrøftingene hovedsesongen 2013

Prisdrøftingene i desember 2012 var en av de mest krevende drøftingene FHL har hatt med Norges Råfisklag, og det var vanskelig å komme frem til en løsning. Samtidig var både FHL og Råfisklaget innstilt på å komme frem til enighet. Etter svært lange og krevende drøftinger oppnådde FHL og Norges Råfisklag enighet om nye minstepriser. Minsteprisene for torsk over 6 kilo ble satt til 13,25. For torsk mellom 2,5 og 6 kilo til 10,50. For torsk mellom 1 og 2,5 kilo 9,50, og for den minste torsken 8,-.

De nye minsteprisene skapte sterke reaksjoner fra faglagene til fiskerne, og det ble stilt krav fra flere ledende tillitsvalgte om at det måtte gjennomføres nye prisdrøftinger. Dette var imidlertid krav som var fremlagt uten forankring i markedsrealiteter, markedsanalyser eller salgslagssystemet.

Kongekrabbe

Minsteprisdrøftingene mellom FHL og Norges Råfisklag om kongekrabbe ble avholdt den 21. Juni. Drøftingene førte til enighet om å øke minsteprisene noe. Førstehåndsomsetningen ble avviklet som normalt, og førstehåndsmarkedet ga fiskerne priser over minstepris. Markedet for kongekrabbe har imidlertid vært vanskeligere enn FHL og industrien hadde forventet. Problemene i verdensøkonomien har påvirket kongekrabbemarkedene negativt. Det er også ført store kvantum illegalt fanget kongekrabbe inn i de asiatiske markedene som har bidratt til en negativ prisutvikling. Den sterke norske kronen har for eksportørene forsterket problemene med fallende pris.

Ferske reker

Minsteprisdrøftelsene mellom FHL, NSL og Norges Råfisklag for kokte reker og ferske råreker til pilling ble gjennomført 7. mai 2012. Partene ble enige om å gå tilbake fra tre til to prisperioder over året for kokte skallreker til konsum. Det ble oppnådd enighet om pris.

Reker

Omsetningen av reker fisket av havfiskeflåten organiseres gjennom auksjonsomsetning, og uten minstepris. Det har derfor ikke vært minsteprisdrøftelser i 2012.

Rognkjeksrogn

I drøftingene mellom FHL og Råfisklaget som ble avholdt den 2. mars 2012 ble det oppnådd enighet om minstepris for ubehandlet fersk rognkjeksrogn.

Partene klarte ikke å oppnå enighet om sjøltilvirket rogn, og minstepris ble ensidig fastsatt av Råfisklaget.

Levende torsk

I 2012 ble det ikke avholdt drøftelser mellom FHL og Råfisklaget om minstepriser for levendetorsk, grunnet lav aktivitet.

Når kvotebonus økes fra 20 % til 50 % for 2013, ventes større interesse. Samtidig har Fiskeri- og kystministeren uttrykt ønske om økt satsing på levendelagring- og foring.

Selvtilvirket tørrfisk

Minsteprisdrøftelsene mellom FHL og Råfisklaget for selvtilvirket tørrfisk ble gjennomført 13. juni 2012. Det ble oppnådd enighet.

Sunnmøre og Romsdal Fiskesalslag og Vest-Norges Fiskesalslag

Utenom minsteprisdrøftelsene hhv. 23. og 24. januar 2012 var det gjennom året telefoniske konsultasjoner med Surofi og VNF.

Norges Sildesalgslag

Prisdrøftinger for lodde og kolmule til konsum

FHL og Norges Sildesalgslag avholdt drøftinger om lodde og kolmule til konsum den 30. januar 2012. Det var enighet om å videreføre minsteprisen på 1,80. I desember 2012 ble det også enighet om å videreføre minsteprisene for lodde og kolmule til konsum på 1,80.

Prisdrøftinger sild, makrell og hestmakrell

Den 16. april ble det avholdt prisdrøftinger om nye minstepriser for nordsjøsild. Det var enighet om nye samfengtpriser på nordsjøsild som ble gjort gjeldende frem til sommeren. Den 12. juni ble det avholdt prisdrøftinger mellom FHL og Norges Sildesalgslag om nordsjøsild, NVG sild makrell og hestmakrell. Det var også på disse drøftingene enighet om nye minstepriser.

Utbudsområder – Norges Sildesalgslag

På prisdrøftingene 12. juni var det også satt av tid til å diskutere Sildelagets utbudsreglement. Sildelaget hadde tidligere endret utbudsområdene for NVG-sild slik at det ble store obligatoriske utbudsområder. Høsten 2011 var det foreslått å innføre tilsvarende også for lodde. Det var enighet om at man skulle forsøke å diskutere spørsmålet om utbudsreglement samlet, og ikke art for art og fiskeri for fiskeri.

I FHL er det ulike holdninger til spørsmålet om store utbudsområder. Holdningene er preget av bedriftenes geografiske beliggenhet. Rent prinsipielt så mener et flertall i FHL at det bør være fiskeren selv som definerer størrelsen på utbudsområdene såfremt det minst inngår to konkurrerende anlegg. FHL er prinsipielt også opptatt av at det bør være opp til bedriftene på land og sjø å velge omsetningsform. Under drøftingene 12. juni orienterte FHL Sildelaget om de ulike holdningene til FHLs medlemmer, og også hva som er FHLs prinsipielle holdning. FHL markerte vårt standpunkt ved å skrive en protokollmerknad hvor vi viste til at utbudsreglementet er diktert av laget. Sildelaget pekte på at de ville jobbe videre med endring av utbudsområdene.

Videre utover 2012 ble det også gjort endringer i utbudsområdene for fiskerier i sør. Dette har medført at det nå er fiskerier hvor utenlandske kjøpere inngår i utbudsområdene. FHL har reagert sterkt på at norske fiskere kan bli tvunget til å selge norskfanget råstoff til utenlandske kjøpere, samtidig som industriens muligheter til å kjøpe utenlandsk råstoff er begrenset.

Norges Sildesalgslag har også valgt å gi administrasjonen fullmakter til å kunne utvide utbudsområdene ut fra en skjønnsmessig vurdering. FHL har reagert på dette, og pekt på at det

fjerner forutsigbarheten for industrien. FHL har påpekt at det bør legges opp til langt mer inkluderende prosesser før utbudsområdene bestemmes.

FHL har derfor ikke akseptert Norges Sildesalgslags utbudsreglement. Reglementet er vedtatt ved diktat fra laget.

Prisdrøftinger – Sildelaget og Sektorgruppe Fiskemel

Også for 2012 ble det gjennomført prisdrøftinger med Norges Sildesalgslag basert på den langsiktige overenskomsten som skal sikre at fiskersiden til enhver tid er garantert 60 % av den samlede mel- og oljeinntekten. Fordelingen 60/40 var heller ikke for 2012 oppe til diskusjon. Modellen innebærer at FHL hver uke utarbeider prisindikatorer som Sildelaget benytter til å justere og fastsette minstepriser etter avtalte regler. Dette gjør det unødvendig for partene å møte til nye forhandlinger når minsteprisene skal justeres.

Mel- og oljeprodusentene opplevde et vanskelig år i 2012 med knappe tilførsler av råstoff, på i størrelsesorden 200.000 tonn fra norske og utenlandske fartøy, men med en gledelig vekst i mottak av avskjær fra filetindustrien på ca. 180.000 tonn.

Fiskeriforhandlinger

Med unntak av den nordlige seibestand deler Norge med andre land alle de større fiskebestander vi beskatter i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. For å sikre en bærekraftig beskatning publiserer ICES (Det internasjonale råd for havforskning) årlige rapporter om bestandenes størrelse og forfatning, herunder hvilken TAC (totalkvote) som beregnes å gi bærekraftig, maksimalt langtidsutbytte.

I de norske forhandlingsdelegasjoner ledet av Fiskeri- og kystdepartementet deltar UD, Fiskeridirektoratet, Kystvakten, FHL, Norges Fiskarlag/Fiskebåtrederne Forbund, Norges Kystfiskarlag og Sjømannsforbundet.

De norsk-russiske fiskeriforhandlinger

Fellesforvaltningen mellom Norge og Russland har fungert godt i mange år, og det er etablert tradisjoner for ansvarlig, langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressursene. I 2012 ble forhandlingene for 2013 avholdt i Trondheim. Norges kvote, inkl. kysttorsk og forskningsfangst, økes med 32 %, mens hysekvoten reduseres med 37 %. Loddekvoten reduseres med 47 %, mens blåkveite økes med 6 %. I tråd med FHLs forhåndsinnspill, ble det ikke avtalt bytte av lodde mot NVG-sild for 2013. For rekenæringen er det viktig at man får på plass regelverkstilpasninger som sikrer økt fangst av reker. Det ble ikke satt på dagsorden i forbindelse med de norsk-russiske fiskeriforhandlingene, men forsøkes tatt opp bilateralt i løpet av 2013.

Makrell

Tradisjonelt har vi hatt såkalte trepartsforhandlinger om makrell. Det innebar at EU, Færøyene og Norge ble enige om totalkvote (TAC) og fordeling av samme mellom landene. I tillegg har Russland deltatt i forhandlingsmøtene som observatør. Russland får makrellkvote gjennom forhandlinger i NEAFC.

Island og Færøyene hadde samlet under 6 % av makrellkvoten. Island hadde under 1 % før 2006. De to landene hevder at endringer i makrellens vandringsmønster gir dem rett til en større kvote, og har bevilget seg selv kvoter på i underkant av ¼ av totalkvoten hver, samlet like under halvparten av totalkvoten. EU og Norge har gjennom flere år søkt å finne en rimelig fordeling av makrellbestanden med Færøyene og Island, men partene står langt fra hverandre. Det har heller ikke lyktes med å få på plass en avtale for makrellbestanden i løpet av 2012.

Norge har ensidig innført restriksjoner rettet mot Island og Færøyene i form av et forbud mot landing av ferskt råstoff. EU arbeider også med å få på plass tiltak rettet mot Island og Færøyene. For fiskeindustrien i Norge fører det ensidige landingsforbudet til at norsk pelagisk industri blir sterkt rammet av konflikten ved at vi ikke kan ta i mot råvarer fra færøysk flåte. FHL har derfor

vært opptatt av at det må på plass tilsvarende sanksjoner fra EU, og at sanksjonene fra Norge og EU blir samordnet.

ICES har anbefalt en reduksjon i kvoten for makrell i 2013. Dette skyldes manglende data ved at det ikke gjennomføres tilstrekkelige tokt. Dette vil bli endret. Anbefalingen er derfor underestimert, og anbefalt kvote burde sannsynligvis vært langt høyere for 2013.

NVG-sild og kolmule

I kvoteforhandlingene for NVG-sild deltar EU, Island, Færøyene, Russland og Norge. De første forhandlingene ble avsluttet i uke 42 (15.-19.10.2012) uten at det lyktes å komme frem til enighet. Den 14. desember ble det på nytt forsøkt å komme frem til enighet om nye kvoter for NVG-sild og kolmule for 2013. Heller ikke disse forhandlingene førte frem. Det er derfor ikke satt kvote for NVG-sild og kolmule i 2013. Nye forhandlinger ble forskjøvet til januar 2013.

Nordsjøsild

Bestanden deles mellom EU og Norge. Norges andel av bestanden er 29 %. Forhandlingene mellom Norge og EU førte ikke frem i 2012. Resultatet er at norsk flåte ikke får fiske i EU-sone, og tilsvarende at EUs flåte ikke får fiske i norsk sone før forhandlingene er sluttført. Nye forhandlinger gjennomføres i januar 2013.

HAVBRUK

2012 vil, sett under ett økonomisk være til å leve med for de fleste selskapene innen laks- og ørretnæringen. Det som kanskje særlig preger 2012 er at etterspørselen etter rød fisk har vært svært god og dermed har tatt unna den betydelige veksten i laks- og ørretproduksjonen uten at prisene har falt helt i bunn. I skrivende stund viser FHLs tall at den samlede produksjonen i 2012 av norsk laks ble 1240.000 tonn (WFE), mens ørretproduksjonen endte på 67.000 tonn (WFE). Dette er en økning på hhv 21 og 29 % fra 2011. Særdeles gode biologiske betingelser og optimale sjøtemperaturer gjennom deler av året forklarer mye av den betydelige veksten.

Noen uker ut i det nye året (2013) har prisen på laks og ørret som forventet vist en betydelig økning. En fortsatt sterk etterspørsel etter rød fisk og forventninger om redusert vekst i tilbudet er medvirkende årsaker til de økte prisene. For oppdrettere flest kan dette bety økt inntjening i 2013, men det betyr samtidig en mer utfordrende situasjon for de selskaper som satser på videreforedling. Lønnsomheten for norsk videreforedling vil være under press så lenge den sterke etterspørselen ikke følges opp med økt norsk produksjon.

I løpet av 2012 er man dessverre ikke kommet vesentlig nærmere en storskala kommersialisering av aktivitetene innen skjelldyrking og nye marine arter. Særlig for torskeoppdrettssektoren er det en krevende situasjon, ikke minst som følge av historisk høye fangstkvoter for norsk-arktisk torsk.

FHL har tre regionale havbrukslag med direkte organisasjonsmessig tilknytning til Bransjegruppe havbruk.

Flere viktige saker som berører næringens aktiviteter og videre utvikling har stått på sakskartet i løpet av året. Blant de viktigste sakene hvor FHL har engasjert seg er de følgende:

Russland – adgang for laks og ørret

En kraftig og økende etterspørsel etter laks og ørret i Russland har gitt et historisk eksportnivå for laks på 145.000 tonn i 2012 (opp fra 115.000 tonn i 2011) og for ørret på 35.000 tonn (opp fra 23.000 tonn i 2011). Russlands posisjon som et stadig viktigere marked for norsk laks og ørret befestet seg dermed ytterligere i 2012, til tross for betydelig uro om markedsadgangen. En rekke norske selskaper fikk i 2012 stengt sin adgang til det russiske markedet.

Et tilsynelatende ønske fra russisk veterinærtjeneste om å begrense antall aktører i handelen, både

på norsk og russisk side, preget mye av rammebetingelsene for handelen i 2012. Planer om innstramning av handelen har vært kjent siden sommeren 2011; bl.a. gjennom brev fra Rosselkhoznador (russisk veterinærtjeneste) til det norske Mattilsynet med påpekning av bakteriologiske funn mv. Et seminar i forbindelse med "World Food" i Moskva i september 2011 bar også signaler om en innskjerpelse av handelen fra russiske myndigheters side.

Siden norsk rødfisknæring i årsskiftet 2005/2006 ble helt utestengt fra det russiske markedet – etter påståtte funn av tungmetaller – har det vært en gradvis åpning og normalisering av handelen. Inntil april 2012 var 35 norske pakkerier godkjente for eksport til det russiske markedet.

På vårparten i 2012 kunne man konstatere en økende uro rundt Rosselkhoznadzors holdning til import av sjømat fra Norge – og da særlig importen av laks og ørret. Med den betydelige interessen og drivkraft for fortsatt import av sjømat fra Norge var det liten grunn til å tro at Norge som produsentnasjon skulle miste adgangen til det russiske markedet. For de selskapene som eventuelt ble berørt direkte av markedsinngrep – både på norsk og russisk side – var likevel usikkerheten i forhold til adgang til det russiske markedet stor. Situasjonen skapte mye støy og uro i forhold til rammebetingelsene ved eksport til Russland og krevde betydelige ressurser hos de berørte selskapene.

I korte trekk eskalerte uroen tidlig i 2012 fordi Rosselkhoznador krevde at norsk side (Mattilsynet) skulle gi garantier om at det ikke var gjort funn av listeria monocytogenes, og at Mattilsynet skulle drive tilsyn med virksomheter iht. russisk regelverk (hvor det er krav om nulltoleranse). I tillegg kom det krav om nye rutiner for prøvetaking, temperaturregimer og prosedyrer for å forhindre at fisk med listeria monocytogenes kommer ut på det russiske markedet.

Mattilsynet kan ikke drive tilsyn på norsk jord iht. russisk regelverk. Etterlevelse av russisk regelverk er i hovedsak et forhold de enkelte selskapene må stå for – og da overfor Rosselkhoznador som forvalter det russiske regelverket. For å forsøke å finne en løsning som sikret fortsatt adgang til Russland for norsk rødfisk ble det derfor på et møte mellom Rosselkhoznador og Mattilsynet i Moskva i mars 2012 orientert om at den norske næringen hadde igangsatt et arbeide med å utarbeide frivillige bransjeretningslinjer; tiltak som både ville bedre rutineene i bedriftene og medvirke til å øke mattrygghet ved eksport.

Oppskalert uenighet og utestenginger

Utkast til bransjeretningslinjer ble utarbeidet av NOFIMA med finansiell støtte fra FHF. Kommentarkast ble utsendt fra FHL til bedriftene på høring i begynnelsen av april 2012, slik at det skulle være mulig å overbringe Rosselkhoznador et omforent forslag til bransjebaserte retningslinjer innen utgangen av april måned.

Etter noe frem og tilbake i forhold til planlagt møte med Rosselkhoznador i Brussel 19. april 2012 ble det avklart at et møte i stedet ville finne sted 25. april i forbindelse med European Seafood Exposition (sjømatmessa i Brussel). Her skulle forslaget om innføring av nye bransjeretningslinjer drøftes. Møtet endte med en oppskalert uenighet og utestenging av flere norske virksomheter fra det russiske markedet. Møtet skulle komme til å prege mye av eksporten til Russland for resten av året. Se for øvrig egen artikkel som omtaler møtet på Marriott Hotel.

Mattilsynet tok uka etter Brussel-messa initiativ til å fortsette forsøket med en dialog med Rosselkhoznador. Mattilsynet fryktet at flere lakseselskaper kunne bli utestengt og at pelagisk fisk også kunne bli rammet. I løpet av mai 2012 ble det derfor utarbeidet både interne retningslinjer i Mattilsynet for eksport til Russland, og det ble utarbeidet egenerklæring som selskapene måtte akseptere for å kunne motta attester ved eksport til Russland.

FHL har sett det som særdeles viktig å fortsette en god dialog med både Rosselkhoznador og Mattilsynet. Det har vært ansett som viktig å arbeide for at de selskaper som er utestengt fra det russiske markedet prioriteres ved eventuelle nye inspeksjoner som skal foretas av russisk

veterinærtjeneste. Til tross for flere bebudede varslinger om inspeksjoner fra russisk side i 2012, er disse ikke gjennomført. I liten grad har også Rosselkhoznadzor fulgt opp anmodninger fra Mattilsynet om å gjenåpne utestengte virksomheter etter at avvik som er påpekt er lukket.

P.t. er det 19 virksomheter som kan eksportere fersk og fryst laks og ørret til Russland, mens ni virksomheter kun kan eksportere fryste produkter.

Dette betyr dessverre at det er en rekke selskaper som ikke har adgang til det russiske markedet - og dette gjelder både virksomheter som har hatt adgang og virksomheter som ønsker å få adgang uten tidligere å ha vært inne i markedet. Status quo-situasjonen som er oppstått for noen av disse virksomhetene er vanskelig å akseptere.

Etter at Russland i juli 2012 ble tatt opp som medlem i Verdens Handelsorganisasjon (WTO) er landet og russisk veterinærtjeneste forpliktet til å følge internasjonale avtaler for veterinærkontroll (bl.a. den såkalte SPS-avtalen). Dette skal bety at særkrav i russisk regelverk – som blant annet er benyttet som argumentasjon for å holde norske selskaper ute fra markedet – ikke er gyldige. Men, det synes klart at det vil ta noe tid før omverdenen kan forvente at russisk regelverk praktiseres strengt i samsvar med blant annet SPS-avtalen, og det vil være enda noen år før en formell klage eventuelt kan rettes innad i WTO-systemet.

Samarbeidet mellom den russiske veterinærtjenesten og det norske Mattilsynet er etterhvert godt utviklet, men en må dessverre konstatere at det er prosesser på russisk side som styrer hvem og hva som skal være involvert i handelen.

FHL er tett på all dialog med russisk veterinærtjeneste; enten direkte eller gjennom kontakt med FKD/Mattilsynet. Etter planen skal FHLs rolle ytterligere styrkes når Mattilsynets retningslinjer for eksport til Russland erstattes med egne bransjeretningslinjer (utarbeidet av FHL). Bransjen kan gå mye lengre i å etablere forpliktende avtaler om for eksempel varekontroller mv enn hva myndighetene kan gjennom de begrensninger som ligger i WTO-/SPS-avtalen.

Kina – handelshindre ved sjømateksport

Eksporten av norsk sjømat til Kina har også i 2012 møtt vesentlige hindre. Det er tidvis en vanskelig adgang til enkelte regioner og det er en uforutsigbarhet som rammer langsiktig markedspleie. Siden Norge ble rammet etter tildelingen av Nobels Fredspris til kineseren Liu Xiaobo har næringen gått glipp av en betydelig vekstmulighet i det kinesiske markedet.

Det er særlig norsk lakseeksport som er rammet av de kinesiske tilstrammingene, og tilstrammingene skjer gjennom utvidede veterinærkontroller utført av AQSIQ (Administration of Quality Supervision Inspection and Quarantine, tilsvarende det norske Mattilsynet). Til tross for problemer i det kinesiske markedet er direkteeksporten av laks til Kina økt fra omlag 7.000 tonn i 2011 til nærmere 14.000 tonn i 2012. Verdien på lakseeksporten ble nesten fordoblet fra 200 mill. NOK i 2011 til nesten 400 mill. i 2012. Det er imidlertid all grunn til å tro at både volumer og verdier ville vært vesentlig høyere med uhindret adgang til Kina.

Saken har skapt mye engasjement hos norske myndigheter, og både Mattilsynet, NIFES, FKD, Nærings- og handelsdepartementet samt UD (med dets uteapparat i Kina) er tungt inne i saken. Den oppståtte situasjonen er frustrerende både for kinesiske kunder og norsk næring. FHL har i løpet av 2012 også aktivt brukt NHO som medspiller i arbeidet for å få bedret klimaet mellom Kina og Norge.

Mulige endringer i MTB-regimet - arbeidsgruppe

Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) oppnevnte 1. oktober i 2012 en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som skulle foreslå konkrete endringer i dagens MTB-regime. Frist for gruppens tilrådning ble satt til 1. desember 2012, bl.a. ut fra målsetning om å få med eventuelle forslag i

kommende stortingsmelding om sjømatnæringen.

Som bakgrunn for oppnevningen av gruppen anga FKD følgende:

”Produksjonen i laksenæringen er karakterisert av et utpreget sesongmønster, hvor tilvekst og utslakting er størst på høsten. I takt med at stadig flere oppdrettselskaper benytter kapasiteten fullt ut, blir produksjonsmønsteret, som er fundert i naturlige biologiske forhold, forsterket.

(...)

Næringen har etterlyst et system som gir mer fleksibilitet i driften enn dagens MTB-regime. Fiskeri- og kystdepartementet ønsker å utrede hvorvidt det er mulig å videreutvikle dagens system for å bidra til en mer markeds- og industrielt rettet produksjon i næringen. Departementet ser det som hensiktsmessig at spørsmålet utredes av en hurtigarbeidende arbeidsgruppe.”

I mandatet var FKD tydelig på at arbeidsgruppen skulle komme med forslag til videreutvikling av MTB-systemet som kan bidra til en mer markedsrettet produksjon i lakse- og ørretoppdrettsnæringen. Arbeidsgruppen skulle ikke se på alternativer til MTB, men utrede og foreslå tilpasninger innenfor rammen av MTB-systemet.

Arbeidsgruppens medlemmer var følgende:

- Professor Atle Guttormsen, Universitetet for Miljø- og Biovitenskap, Ås (leder)
- Direktør havbruk Trond Davidsen, FHL, Oslo
- Fagsjef oppdrett Kristin Sæther, NSL, Trondheim
- Administrerende direktør Inge Berg, Nordlaks, Stokmarknes
- Oppdrettssjef Geir Magne Knutsen, Bremnes Seashore, Bømlo
- Administrerende direktør Line Ellingsen, Ellingsen Seafood, Svolvær
- Avdelingsleder analyser akvakultur Ruth Kongsvik Brandvik, Kontali, Kristiansund

Gitt de begrensninger som gis av mandat for arbeidet samt tidsramme var det ikke hensiktsmessig å sikte etter den optimale regulering for laks- og ørretproduksjon, men heller justeringer som i et ikke alt for langt perspektiv ville gi bedre rammebetingelser for særlig de selskaper som driver bearbeiding.

Det er et uomtvistelig faktum at innføring av eksempelvis en rullerende gjennomsnittlig MTB for siste 12-månedersperiode vil gi større fleksibilitet for selskaper som driver foredling. Knapt noen argumenterer mot dette. I den grad det er skepsis mot et slikt regime, så går det på usikkerheten for forskyvning/opphopning i biomassevolumer. Denne utfordringen mente brorparten av utvalgets medlemmer i første rekke fordret en prinsipiell tilnærming:

Skal selskapene tvinges inn i et bestemt reguleringmønster for å beskyttes mot sine egne handlinger eller skal de gis økt frihet og fleksibilitet som forplikter og fordrer en sterkere markeds- enn produksjonsorientering? Arbeidsgruppen valgte å anbefale en såkalt ”rullerende gjennomsnittlig MTB”; en tilrådning som tok utgangspunkt i at reguleringsregimet bør være mest mulig fleksibelt, og at det er det enkelte selskaps ansvar å ta ansvar for sin produksjons- og markedstilpasning.

Forslag om innføring av gjennomsnittlig MTB er for øvrig i tråd med generalforsamlingsvedtak i FHL fra 2011.

Arealtilgang – prosesser og standpunkt

Arealtilgang er et spørsmål som får stadig mer oppmerksomhet, både blant selskaper i næringen og i FHL som organisasjon. Både små, lokalt baserte selskaper og større selskaper uten lokalt eierskap må vie mer tid til arealtilgang nå enn tidligere. Grovt sett kan vi inndele utfordringene i to kategorier; 1) de som er knyttet til aksept om lokalitetstilgang fra kommunene/lokalbefolkning og

2) de som har sin årsak i andre offentlige organer eller planprosesser (KLIF, Fylkesmannen, Mattilsynet mv).

I relasjonen til kommunene dukker spørsmålet om arealavgift eller økt eiendomsskatt opp fra tid til annen. Bransjegruppe havbruk og styret har ved gjentatte anledninger drøftet FHLs posisjon og standpunkt. FHL er i utgangspunktet kritisk til at næringen skal ilegges en arealavgift, noe som har sammenheng med bl.a. følgende:

- En pålagt avgift vil kunne svekke lønnsomhet og derigjennom forverre muligheten for videreutvikling av selskapene. I år 2000 anslo Finansdepartementet årlige provenysatser på inntil en halv million kroner i arealavgift per lakse- og ørretkonsesjon. Det er grunn til å tro at Finansdepartementet, særlig på bakgrunn av de inntjeningene som nå genereres i næringen, vil forutsette vesentlig høyere satser for en eventuell arealavgift enn det som ble skissert for vel 12 år siden. Lønnsomheten svinger i næringen og pålagte avgiftstiltak må eventuelt innrettes slik at disse ikke rammer uforholdsmessig hardt eller svekker konkurransefortrinn også frem i tid.
- Kystkommunene er over tid mest tjent med å ha lønnsomme selskaper som har høyt aktivitetsnivå og bidrar til verdiskaping. Det aller viktigste havbruksnæringen kan gjøre for et lokalsamfunn er å bygge lønnsomme virksomheter med stabil og langsiktig drift.
- Ringvirkningene er allerede store av næringens aktiviteter. For hver tusenlapp i omsetning får man en tilsvarende i tiliggende næringer. Dette bidrar både lokalt og regionalt til positiv utvikling av kystsamfunnene.
- Det er en risiko for at pålagt arealavgift vil gå til statskassen og ikke direkte til kommunene.
- En arealavgift kan ramme alle selskaper som ved en rekke virkemidler har jobbet frem en positiv relasjon til sitt lokalmiljø.

Diskusjonen om en arealavgift har gått videre i 2012 selv om FHL er av den oppfatning at næringen mest sannsynlig ikke vil være tjent med en ny pålagt avgift. Holdningen til FHL er at det p.t. ikke er grunnlag for noen klare konklusjoner på nye tiltak i spørsmålet om arealtilgang. De enkelte selskaper må i utgangspunktet selv håndtere sine arealutfordringer.

FHL har imidlertid fortsatt sin dialog med Nettverk for fjord- og kystkommuner (NFKK) og er åpen for å diskutere løsninger som kan være av felles interesse. Én av målsetningene for dialogen er blant annet å få avklart hva kommunene kan forplikte seg til vedrørende arealløsninger.

I samtaler med NFKK er det avklart at NFKK fullt ut deler FHLs syn på at dersom en eventuell arealavgift eller økt eiendomsskatt skulle bli en realitet, så er det et grunnleggende premiss at inntektene går uavkortet til kommunene. NFKK uttrykker videre en klar støtte til FHL om videreutvikling av havbruksnæringen.

Ny forskrift – krav til oppdrettsbåter under 15m

Alle fartøyer som ikke er fiskefartøyer, passasjerfartøyer eller fritidsbåter er etter norsk regelverk definert som lasteskip. Regelverket som lasteskip er underlagt omfatter ikke skip under 15 meter, og de fleste fartøyer som brukes i havbruksnæringen i dag er under 15 meter.

Ettersom disse fartøyene ikke er definert i norsk regelverk og således ikke kommer inn under bygge- og tilsynsforskrifter for lastefartøyer, har ikke Sjøfartsdirektoratet byggekrav eller tilsynsansvar for dem og det eksisterer heller ingen sertifikatkrav for førere av slike fartøyer.

Etter hvert som oppdrettsfartøyene er blitt kraftigere og utfører tungløft og andre operasjoner som stiller nye krav til fartøyer og mannskap, har både havbruksbransjen selv, sjøfartsmyndigheter, verftene og andre sett behov for å utvide bygge- og tilsynsforskriften til også å gjelde fartøyer under 15 meter.

Dette arbeidet er nå i gang og det vil komme utkast til forskrift på høring tidlig i 2013. Det blir da kjent hvilken nedre grense for fartøystørrelse, og evt. hvilke nye sertifikatkrav, som foreslås.

Antatt implementeringstidspunkt for ny forskrift er 1. januar 2014. I forbindelse med arbeidet med å utarbeide forslag til en ny forskrift er det opprettet en egen arbeidsgruppe med representanter fra næringen og med sekretær fra FHL. Arbeidsgruppen består av:

- Roar Olsen, Salmar
- Ragnar Sæternes, Nyskaping og utvikling Ytre Namdal iks
- Stian Lernes, Sett Sjøbein/FHF
- Svein Johansen, Marine Harvest
- Ken Rune Bekkeli, Salaks
- Johnny Kjempenes, Salmon Group
- Jørn Skar, Lerøy Hydrotech
- Hans Inge Algrøy FHL er koordinator/ sekretær for gruppen.

45 nye "grønne" konsesjoner

Regjeringen har besluttet tildeling av 45 nye grønne laksekonsesjoner i 2013. 35 av de 45 nye grønne konsesjoner krever innløsning av en gjeldende konsesjon, dvs. omlegging av driften fra én eksisterende til "grønt". Det blir tildelt to nye grønne konsesjoner mot innlevering av én eksisterende konsesjon.

De 45 nye konsesjonene fordeles slik:

- 20 av de 35 skal tildeles i Troms og Finnmark til 10 mill. kr per tillatelse.
- 5 av de 20 i Troms og Finnmark skal forbeholdes mindre aktører.
- De resterende 15 av de 35 kan tildeles over hele landet etter en lukket budrunde.

Det settes kriterier knyttet til lakselus og rømming. Søknadene vurderes av en faggruppe som nedsettes av Fiskeri- og kystdepartementet. Det vil bli en rimelig overgangstid for eksisterende konsesjoner som innløses.

De siste 10 grønne konsesjonene tildeles uten innløsning, til 10 mill. kr per tillatelse. For disse forutsettes presentasjon av løsninger som er vesentlig bedre enn de som brukes i kommersiell sammenheng i dag. Samme faggruppe vurderer søknadene, og prioriterer iht. departementet de med størst potensial for samlet miljøforbedring.

4 millioner kroner pr tillatelse vil bli fordelt til den aktuelle fylkeskommunen hvor tillatelsene plasseres.

45 nye konsesjoner innebærer et potensiale for en økt årlig tilførsel på 50-55.000 tonn eller omlag 5 %. Dette skal være godt innenfor den markedsvekst som er i det globale markedet for laks og ørret.

FHL er positive til at regjeringen legger opp til vekst i næringen, men er noe kritisk til begrepet "grønne konsesjoner" da det vedtas en "grønn vekst" uten at det er definert hva det innebærer.

FHLs prinsipielle standpunkt når det gjelder videre vekst er at denne skal skje gjennom økning av den generelle biomassen som reguleres gjennom MTB-regimet. Dette er en beslutning som ble tatt på FHLs Generalforsamling i 2010 – og som var drevet frem bl.a. som følge av den uforutsigbarhet i forhold til videre vekst som konsesjonstildelingsrunden i 2009 medførte. FHL ønsker forutsigbarhet og likebehandling – og minst mulig skjønnhetskonkurranser i forbindelse med den videre utviklingen av næringen.

FHL er opptatt av at flest mulig av de uklarheter som preget 2009-runden skal unngås i forbindelse med tildeling av de 45 nye konsesjonene. FHL har gitt konkrete innspill til FKD om å ivareta hensyn til forutsigbarhet, likebehandling, transparens og realisme når det gjelder mulige teknologi- og driftskrav som skal stilles overfor næringen.

Det bør unngås at konsesjoner tildeles til nykonstruerte virksomheter uten livets rett – som gjør at etablerte bedrifter i neste omgang henvises til å måtte kjøpe konsesjonene i gråmarkedet i takt med at de nyetablerte avvikles. Man har dessverre altfor mange eksempler fra tidligere tildelingsrunder på at konsesjoner er gitt til virksomheter som ikke har hatt forutsetninger til drift.

Regionale havbrukslag

Vestnorsk havbrukslag

Vestnorsk Havbrukslag er et regionalt forum for medlemmer tilknyttet verdikjeden havbruk, og omfatter kystfylkene fra svenskegrensen til Stad.

Laget hadde ved utgangen av året 47 hovedmedlemmer, som hovedsakelig er lakse- og ørretprodusenter, men også 1 selskap som driver torskeoppdrett og 4 selskap innen forskning og utdanning. Medlemsmassen omfatter 328 av i alt 345 konsesjoner for matfiskproduksjon av laks og ørret i regionen, dvs. 95 % av alle matfiskkonsesjoner i regionen. Ettersom de fleste settefiskanlegg er tilknyttet fullintegreerte konsern, drives også storparten av smoltproduksjonen i regionen av selskap med medlemskap i FHL/ Vestnorsk Havbrukslag.

Arbeidsutvalget i Vestnorsk Havbrukslag avholdt 5 ordinære møter i 2012 og det ble behandlet 24 saker.

Av viktige saker/emner som ble behandlet nevnes:

- Hardangerfjordproblematikken inkl. Konsekvensanalyse
- Videreføring av arbeidet med koordinert lusebekjempelse
- Villfisktiltak og elveeierspørsmål
- Vannforskriften
- Kommunikasjon og omdømme
- Politikerkontakt og innspill til programarbeid for politiske parti
- Sporing av rømt oppdrettsfisk
- Rekrutteringstiltak inkl. ny Skolebruksplan Hordaland
- Produksjonssoner
- Kommende forskrifter som medfører krav om sertifikat for førere av oppdrettsbåter
- Miljøspørsmål
- Rekrutteringstiltak
- Programarbeid for møter og konferanser

I tillegg er Arbeidsutvalgets medlemmer og flere andre engasjert i utvalg og komiteer innenfor næringsutvikling, forskning og utdanning hvor de representerer hele næringen i regionen.

Medlemsaktiviteter

Arbeidsutvalg og administrasjon i Vestnorsk Havbrukslag har deltatt på en rekke eksterne møter. Vestnorsk Havbrukslag har i egen regi utover årsmøtet på Stord i januar i 2012, hatt medlemsmøte i juni om videreføring av arbeidet med koordinert lusebekjempelse og arrangert det tradisjonelle høst-/julemøtet i Bergen i oktober. Laget har også en aktiv rolle i AqKva konferansen på Stord som arrangeres i januar hvert år.

Alle medlemsbedriftene har engasjert seg sterkt i og omkring Lusalausgruppenes arbeid og andre fellestiltak som Hardangerfjordlauget, Vossolauget mfl. Medlemsaktiviteten og kontakten medlemmene i mellom har på det grunnlag vært svært stor i 2012. Arbeidet i disse prosjektene har også ført til at alle oppdrettsbedrifter på Vestlandet, uavhengig av bransjeorganisasjonstilknytning, har hatt et tett samarbeid i 2012 og det er svært gunstig for hele næringen i regionen.

I 2012 ble det arrangert leppefiskkonferanse og workshop i regionen i samarbeid med Norsk Sjømatsenter, og i etterkant av dette er det etablert en nyhetsbrevtjeneste med utveksling av

informasjon om bruk av leppefisk, utfisking, overvintring og dessuten kunngjøring av forskningsresultat omkring leppefisktema, regelverk mv. Arbeidet vil videreføres i 2013.

Det er videre arrangert rømmingssikringsskurs på Vestlandet i 2012 hvor i alt 120 personer deltok

Politisk arbeid

I 2012 har det vært avholdt følgende møter med Stortingspolitikere:

- To møter med Hordalandsbenken i Stortinget for å informere om aktuelle behov for næringen på Vestlandet.
- Ett møte med Rogalandsbenken i Stavanger.
- Ett møte med Sogn og Fjordanebenken i Florø.

Det er avholdt to møter med rødgrønn fraksjon av Næringskomiteen i Oslo, det ene med særlig vekt på Hardangerfjordforskriften og ett møte med rødgrønn fraksjon av Næringskomiteen i Florø med vekt på Sjømatmeldingen. I tillegg har medlemsbedrifter arrangert møter lokalt med deltakelse av sentrale Stortings- og regjeringspolitikere og på den måten bidratt sterkt til å formidle kunnskap om næringen til premissleverandører i Regjering og Storting.

Det har også vært møter og annen kontakt med enkeltpersoner i stortingsgruppene fra alle fylkene.

I mai arrangerte Vestnorsk Havbrukslag en 2-dagers studietur til Sogn for ledere av ungdomsavdelingene av de politiske partiene i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane. I alt 15 unge politikere fra regionen fikk informasjon fra engasjerte næringsaktører om havbruksnæringen og fikk ved selvsyn se hvordan næringen drives.

Også i 2012 har det vært avholdt møter med flere regionråd, samarbeidsråd og enkeltkommuner i regionen både for generell informasjon og i forbindelse med enkeltsaker. Mange medlemsbedrifter har også tett og god kontakt med politikere på alle nivå, både i enkeltsaker og på generell basis. Dette engasjementet er en viktig understøtting av arbeidet som gjøres av arbeidsutvalg og administrasjon.

Utover de formelle møtene er det etablert god kontakt med politiske partier og -miljøer, og gjennom denne kontakten er det også gitt innspill til saker som har politisk betydning for havbruksnæringen i regionen.

Prosjektarbeid

Vestnorsk Havbrukslag utfører sekretariatarbeid for prosjektene Lusalaus og Hordaland Fiskehelsenettverk og regnskapsfunksjonen for Hardangerfjordlauget og Paranukleosporaprojektet - alle viktige fellesprosjekt i regionen.

I tillegg har vi påtatt oss sekretariat- og koordineringsarbeidet for det landsdekkende Sertifikat for oppdrettsbåter – prosjektet.

Det er etablert godt samarbeid med konsultantselskapet Blue Planet som har mange oppgaver for medlemsbedriftene i Rogaland og med Salmon Group som er de mindre oppdrettsselskaperes fellesorganisasjon for innkjøpsamarbeid mv.

Havbruksnæringens miljøfond

Et utvalg bestående av 5 personer fra våre medlemsbedrifter utgjør den regionale styringsgruppen for Havbruksnæringens Miljøfond. Av fondets midler på totalt kr 6 450 000 er nå kr 2,17 mill. bevilget til konkrete regionale prosjekt i hovedsak innenfor kartlegging og oppfisking av rømt oppdrettslaks i elv.

Innslag av rømt laks i elv har sunket betydelig de to siste årene og ligger i mange vassdrag på under 5 % mot det flerdoble for bare noen få år siden.

Midtnorsk havbrukslag

Midtnorsk havbrukslag har ved utgangen av året 19 hovedmedlemmer, hovedsakelig oppdrett av laks/ ørret, men også selskaper innen FoU og skjell.

I Møre og Romsdal er 82 % av laksekonsesjonene (mat- og settefisk) medlem. I Sør-Trøndelag er 75 % av laksekonsesjonene (mat- og settefisk) medlem. I Nord-Trøndelag er 87 % av laksekonsesjonene (mat- og settefisk) medlem. Midtnorsk Havbrukslag organiserer 81 % av oppdrettskonsesjonene for laks og ørret i Midt-Norge.

Midtnorsk Havbrukslag har hatt betydelig aktivitet i 2012. Arbeidsutvalget har hatt 5 protokollførte møter i 2012, 2 av disse pr telefon. Vi har i tillegg hatt flere telefonmøter for enkeltsaker eller der vi må ha en rask avgjørelse.

Arbeidsutvalgets medlemmer har i tillegg vært involvert i flere saker for laget, blant annet i en rekke prosjekt, politiske møter, miljøfondet, saker for FHL sentralt og arbeidet med rammebetingelser og næringspolitikk.

Det ble gjennomført en årssamling i Trondheim 15. – 16. februar, med 111 deltagere.

På medlemsmøtet 15. november var det 20 deltagere. Følgende saker var oppe på møtet var:

- Merking av fisk
- Fremtidig vekst
- Miljødokumentasjon Trøndelag
- Regionalisering
- Omdømme til næringen
- Generell gjennomgang av aktuell saker.

Midtnorsk Havbrukslag er involvert direkte i flere prosjekter:

Luseprosjektet

Luseprosjektet i Midt-Norge har i perioden 2010-2012 vært en del av det nasjonale luseprosjektet. Selv om det nasjonale luseprosjektet ble avsluttet ved årsskiftet 2012/2013, er mål og strategier fra luseprosjektet vedtatt videreført i et fortsatt formalisert, frivillig samarbeid mellom alle aktørene. Marianne Halse fra Havbrukstjenesten overtar i 2013 20 % stilling som regional koordinator i området fra Hustadvika til Nordlandsgrensa. Bedriftene sør for Hustadvika vil etter planen som tidligere bli knyttet opp mot lusearbeidet på Vestlandet, der arbeidet også er vedtatt videreført i en ny treårsperiode.

Målet for lusearbeidet er vedvarende lave lusenivå, og kontroll med lusa, hovedsakelig gjennom ikke-medikamentelle metoder. Det formaliserte samarbeidet i Midt-Norge nord for Hustadvika videreføres i første omgang for ett år, og etter samme organisasjonsmodell som i prosjektperioden. Nye vurderinger skal gjøres før en eventuell ny videreføring ved årsskiftet 2013/2014.

Leppefiskgruppa i Midt-Norge bidro også i 2012 positivt inn i lusearbeidet med kompetanse og informasjon omkring fangst, transport og bruk av rensefisk. Dette er pr i dag det viktigste ikkemedikamentelle kontrolltiltaket vi har i lusearbeidet, og slik vil det nok være også i 2013. I tillegg bidro de i utarbeidelsen av en rekke nasjonale veiledere som ligger tilgjengelig på nye Lusedata.no. Mange av aktørene i Midt-Norge er sterkt engasjert i utvikling og utprøving også av andre kontrolltiltak, eksempelvis permaskjørt, lusespylere og laser mot lusa. Å lykkes med dette arbeidet vil trolig ha stor betydning for videre vekst i næringen også i Midt-Norge.

Miljødokumentasjon Nordmøre

Prosjektet Miljødokumentasjon Nordmøre hadde som formål å få etablert en dokumentasjon av miljøeffektene som en følge av oppdrettsaktiviteten på Nordmøre. Denne type dokumentasjon er en forutsetning for en saklig og rasjonell vurdering av dagens drift, og et faglig grunnlag for en vurdering av hvordan næringen kan utvikle seg videre i regionen.

For forvaltningen vil dette være et nyttig arbeid i vurdering av søknader. Dokumentasjonen vil gi et bedre faglig grunnlag til å vurdere disse, og på den måten bidra til å løse en av dagens store utfordringer som er knyttet til at mangel av kunnskap ofte resulterer i at søknader blir avvist ut fra et føre-var prinsipp. Flere av problemstillingen som ble undersøkt har også stor relevans for arbeidet med vanddirektivet.

Dokumentasjonen vil også være nyttig i arbeidet for et bedre omdømme. Mye av samfunnsdebatten er basert på synsing og antagelser. Med en objektiv beskrivelse kan en flytte fokuset fra en diskusjon om virkelighetsbeskrivelsen, til konkrete tiltak innenfor de områdene hvor næringen har utfordringer. På den måten vil dette gagne både næringen selv, samfunnet og miljøinteressene.

Følgende områder ble undersøkt:

- Akkumulering av organisk materiale på sjøbunnen
- Effekter av økt tilførsel av næringssalter
- Oppdrettsnæringens bidra til lusepåslag på utvandrende smolt og sjøørret
- Dokumentasjon av villaks- og sjøørretbestanden
- Effekt av oppdrett på villfisk

Sluttrapporten kan lastes ned fra www.fhl.no/midtnorsk

Deler av prosjektet er videreført i 2012/2013. Målet er primært å utvide datagrunnlaget vedrørende næringssalter for å gi et bedre grunnlag for å trekke konklusjoner om denne problemstillingen.

Miljødokumentasjon Trøndelag

Basert på erfaringene fra Miljødokumentasjon Nordmøre har Arbeidsutvalget planlagt et tilsvarende prosjekt for Trøndelag. For å sørge for et mest mulig målrettet prosjekt er det gjennomført et forprosjekt som oppsummerer kunnskapsstatus, eksisterende prosjekter og forslag til mulig underprosjekt. Forprosjektet er bredt presentert både for villaks-interessene og forvaltning, som har kommet med konstruktive innspill til innretning til prosjektet. Målet er å få aksept for gjennomføring av prosjektet, og igangsette dette i løpet av 2013.

Professorat

Arbeidsutvalget ser et behov for å styrke fagekspertisen innenfor miljøpåvirkning i Norge generelt. Havbrukslaget ønsker å gjøre dette gjennom å etablere et såkalt bedriftsprofessorat, og ser det som en stor fordel om dette skjer i Midt-Norge.

Havbrukslaget tror av flere grunner at etableringen av et professorat relatert til miljøpåvirkning er en god ide:

- Gjennom å finansiere en stilling, vil NTNU bidra med et stipendiat. I tillegg vil det være master studenter som er knyttet til stillingen. Dvs. at vi får mye igjen for investeringene.
- Et professorat ved NTNU vil bidra til å bygge opp et fagmiljø innenfor miljøpåvirkning som vil kunne bli en viktig faglig ressurs for næringen, både i Midt-Norge spesielt og nasjonalt. Samtidig vil dette være et fagmiljø som vil kunne sette spørsmålstegn, utfordre og komplettere andre fagmiljøer som i dag arbeider med disse problemstillingene.
- Dette er en kortsiktig investering (5 år) som vil gi langsiktig avkastning i og med at NTNU forplikter seg til å videreføre professoratet etter næringens finansieringsperiode.
- Etableringen vil synliggjøre næringens miljøengasjement, og ideen med denne etableringen har allerede falt i gode jord hos fylkespolitikere.

Alle medlemsbedriftene i regionen har undertegnet avtale om å bidra økonomisk til denne satsningen. I tillegg vil seks eksterne aktører dekke 30 % av utgiftene. Disse er:

- Aqualine
- EWOS
- Sintef Fiskeri og Havbruk
- Skretting
- Sparebanken 1 SMN
- (mangler fortsatt et selskap)

Tilbud til finansiering er oversendt NTNU, og en endelig avklaring er lovet 12. mars da fakultet har møte for å legge fremtidige bemanningsplaner.

Havbruksnæringens miljøfond

I Midt-Norge er det så langt bevilget 4,9 millioner kroner til villaksprosjekter i regionen.

Lagets aktivitetsområder

- Medlemmer; kontakt, rådgivning og oppfølging saker
- Arbeidsutvalgsmøter
- Kontakt myndigheter
- Arbeid for å sikre gode rammebetingelser
- Kontakt politikere, Storting, fylke og kommune.
- Kontakt presse
- Kontakt utdanningsinstitusjoner
- Møtearrangementer og kurs
- Oppfølging prosjekter
- Diverse foredrag

Øvrige saker i 2012

- Vannregionutvalget/ Vanndirektivet
- Veiforum Trøndelag
- Fiskehelse- og lus
- Miljø saker
- Omdømme
- Akvaarena
- Marin Strategiplan
- Samarbeidsrådet for Trondheimsfjorden
- Bokprosjekt – Midt-Norge sin havbrukshistorie

Nordnorsk havbrukslag

Nordnorsk havbrukslag organiserer havbruksbedriftene i Nordland, Troms og Finnmark og er en viktig møteplass for medlemmer, leverandører og øvrige kontakter. I løpet av 2012 ble det arrangert årssamling i Tromsø, vårmøte i Svolvær, høstmøte i Alta og Bodø. Det har vært god deltakelse på møtene.

Arbeidet med luseprosjektet har også i 2012 vært en viktig del av arbeidet i regionlaget, og resultater viser at den viktige innsatsen gir resultater. Også i Nordre Nordland, Troms og Finnmark - som ikke har vesentlige luseproblemer - slutter bedriftene opp om det koordinerte bekjempelsesarbeidet. Nordnorsk havbrukslag vedtok på høstmøtet i Bodø å videreføre luseprosjektet for tre nye år.

Det har vært tett kontakt med fylkeskommunene, både administrativ og politisk ledelse, gjennom året. Kommunene har også vært en viktig samtalepart, og vårt fokus i dialogen med kommuner og forvaltning er fremtidige arealbehov, næringens betydning og fellesprosjekter som kan bidra til at havbruksnæringen får bedre rammebetingelser og en mer forutsigbar og optimal arealmessig tilgang.

I tillegg til løpende oppgaver og service overfor medlemsbedrifter deltar Nordnorsk Havbrukslag i en rekke prosjekter:

KOM OPP

Kom opp står for "kommuner og oppdrett" og er et prosjekt som ser på hvordan kommunene bedre kan legge til rette for en voksende oppdrettsnæring gjennom samarbeid, og med regional kystsoneplanlegging som målsetting. Målet med prosjektet er å løfte kompetansen og forbedre kommunikasjonen mellom næringen og kommunene for å løse arealmessige utfordringer.

Kystsoneplanarbeidet skal løftes gjennom regional planlegging, konfliktnivå skal minimeres gjennom kunnskapsheving og samarbeid og prosjektet vil bidra til å sikre bedre arealmessige rammebetingelser for næringen. Nå har prosjektet kommet så langt at et planprogram er på plass og kommunene har forpliktet seg til en regional kystsoneplan.

Dette er et svært viktig samarbeidsprosjekt mellom Nordland Fylkeskommune, 14 kommuner på Helgeland, Sør Helgeland Regionråd, oppdrettsbedrifter og Nordnorsk Havbrukslag. Marinbiolog Mona Gilstad er prosjektleder. Nordnorsk Havbrukslag deltar i styringsgruppen.

Utstilling Lofotakvariet

FHL har en felles sameksistensutstilling i Kabelvåg i Lofoten sammen med Fiskarlaget og OLF. Utstillingen og prosjektet er finansiert av OLF, men Nordnorsk Havbrukslag/ FHL deltar i styringsgruppa for prosjektet. Oppdatert og ny utstilling sto klar våren 2012. Utstillingen er svært godt besøkt i turistsesongen og av skoleelever gjennom året. Dette er en viktig arena å presentere næringen på, både i forhold til kunnskapsspredning, men også i form av bedret rekruttering.

Akvavisning er visningskonsesjonen som er tilknyttet akvariet. Dette er et av flere visningsanlegg for norsk havbruk.

Strømmodellering Nordland

Prosjektet hadde oppstart årsskiftet 2011/2012. Dette er et stort prosjekt næringen selv har tatt initiativ til. Prosjektleder er veterinær Kristin Ottesen som også er lusekoordinator i Nord-Norge.

Prosjektet skal gi kunnskap om hvordan vannmassene beveger seg mellom oppdrettslokalteter. Dette er viktig for å kunne si noe om vannkontakten og risikoen for smitteutveksling.

Strømmodellering av Nordland er et viktig verktøy for å gjenskape realistiske strømforhold når strømforholdene er dominert av et gjentakende mønster. Modellering av havstrømmer for å lage strømkart ser ut til å kunne beskrive virkelige smitteepisoder og har dermed en betydelig nytteverdi for både næring og forvaltning. Bedre kunnskap om den enkelte lokalitet og vannkontaktnettverket denne har med andre lokaliteter vil gi bedre beslutningsgrunnlag både for fylkeskommunen og sektormyndighetene. Modellen er egnet til fastsetting av smitemessige enheter og til å beregne fellessoner.

Nordland Fylkeskommune finansierer prosjektet sammen med egenandel og innsats fra bedriftene.

Prosjektet er også koordinert med Astafjordprosjektet som dekker Sør-Troms og Senja. I tillegg er vi også på samme lest som strømprosjekt i Trøndelag slik at vi etter hvert får et verktøy som på mest mulig enhetlig måte gir et strømbilde som dekker et stort område av kysten. Sintef har ansvaret for selve modelleringsverktøyet.

Trygg Trailer

Medlemsbedriften Nova Sea AS på Lovund og Veivesenet har i 2010/2011 tatt initiativ til og gjennomført et svært viktig og spennende prosjekt de kaller Trygg Trailer. Prosjektet videreføres også i 2012/2013, med FHL som koordinator. Dette er et prosjekt der pakkeriene tar ansvar for å sjekke at vogntogene som frakter fisken vår er egnet skodd for norske veier og vinterføre og at

sjåførene har nødvendig informasjon for å minimere risiko for utforkjøringer og ulykker. Dette gjøres gjennom en kontroll med sjekklister som ansvarlig på pakkeri følger opp med sjåfør av vogntog. Etter kontrollen registreres evt. mangler/ behov, som meldes tilbake til transportør så dette blir oppgradert til tilfredsstillende standard.

Som takk for samarbeidsviljen mottar sjåføren en pakke med f.eks. arbeidshansker og informasjonsbrosjyre fra Veivesenet og evt. en annen oppmerksomhet fra pakkeriet (sjokolade, hodelykt m.m.)

Nordnorsk Havbrukslag mener dette er et så viktig prosjekt at vi har oppfordret alle våre medlemmer/ pakkerier å bli med på dette tiltaket for å gjøre veiene tryggere og for å ha en større sikkerhet for at lasten kommer trygt frem.

Havbrukslaget har tatt ansvaret for å registrere alle bedriftene, og Veivesenet sørger for materiell, brosjyrer og opplæring av deltakende bedrifter.

Havbruksnæringens miljøfond

I Nord-Norge er det så langt bevilget 5,2 millioner kroner til villaksprosjekter i regionen.

MILJØ

Fiskeri- og havbruksnæringens rammebetingelser påvirkes i økende grad av hvordan både næringen selv og omverdenen håndterer miljøutfordringene. FHL arbeider for at næringen skal drive bærekraftig og ha en troverdig miljøpolitikk for egen virksomhet. Det blir derfor stadig viktigere i årene fremover å ha god dokumentasjon på de tiltak og forbedringer som blir iverksatt. FHL jobber også for at forurensning fra omverden, som kan redusere mulighetene for å produsere trygg sjømat, skal reduseres.

Det er et viktig arbeid for FHL å sikre at forvaltningen av fiskeri- og havbruksnæringen er basert på fakta og oppdatert kunnskap. FHL jobber derfor målrettet med å gi informasjon til stortings-, regional- og lokalpolitikere, fiskeri- og miljøforvaltningen, miljø- og naturverninteresserte og media.

All aktivitet påvirker miljøet, også produksjon av mat. Det avgjørende er at aktiviteten gjennomføres på en slik måte at påvirkningen vurderes som akseptabel. Norge har naturgitte forhold som gjør at en innenfor rammen av bærekraft har potensial til å øke tilførselen av sjømat. Svært mange diskuterer bærekraft uten at det er klart definert hva det konkret innebærer for sjømatproduksjonen. FHL mener det er svært viktig at disse spørsmålene avklares. Slike spørsmål er i stor grad en politisk beslutning.

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (norsk lov av 21. mai 1999) slår fast at retten til mat er en menneskerettighet, samt at "maten skal fremskaffes på en sosialt, økonomisk og miljømessig bærekraftig måte." Bærekraftsbegrepet omfatter altså tre ulike pilarer: Økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft. FNs kommisjon for miljø og utvikling definerer miljømessig bærekraftig utvikling slik:

"En utvikling som tilfredsstillende dagens generasjoners behov uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillende sine behov".

Når bærekraft og grad av akseptabel påvirkning skal vurderes, må alle tre pilarene i bærekraftsbegrepet inkluderes. Hensynene som skal tas kan noen ganger være kryssende, og tiltak som velges må vurderes i en helhetlig sammenheng. Vi snakker altså om politiske avveininger, der nettopp hensynet til bærekraft kan medføre at man sier ja heller enn nei. Norsk regelverk innen havbruk er verdens strengeste og sikrer at det blir gjennomført nøye vurderinger før en sier ja. Norske fiskeriforvaltningsregler er også blant verdens strengeste.

Klimaspor for sjømat

Sjømat er en klimavinner på matbordet og ligger generelt lavt i utslipp sammenlignet med annen matvareproduksjon. Dette viser tidligere prosjekter som FHL har gjennomført i samarbeid med Norges Fiskarlag. Flere av aktørene i sjømatnæringen presenterer nå årlige klimaregnskap for sine bedrifter. Det er derfor viktig for norsk sjømatnæring, både for enkeltaktører og bransjen som helhet, å kunne få fram sammenlignbar og troverdig miljødokumentasjon.

Det er i denne sammenheng igangsatt et prosjekt i samarbeid med Standard Norge som skal utvikle Norsk Standard for klimarettede produktkategoriregler for sjømat. Disse skal oversettes til engelsk, som et ledd i å gjøre dette tilgjengelig i internasjonal standardiseringsammenheng. Komiteen startet sitt arbeid i desember 2010, og et høringsutkast til standarden er forventet i starten av 2013.

I 2012 ble det dessuten startet et større internasjonalt samhandlingsprosjekt for redusert klimapåvirkning fra sjømatbransjen. Fra norsk side deltar SINTEF Fiskeri og havbruk, finansiert av FHF. I styringsgruppen for den norske delen av prosjektet sitter representanter fra sjømatbedriftene, FHL, Fiskarlaget og FHF. Arbeidet skal bidra til å nå målsetningen gjennom standardiseringsarbeid, gjennom utvikling av et enkelt nettbasert verktøy for beregning av klimaregnskap for sjømatprodukter, gjennom utvikling av ei håndbok med informasjon og rettleiding i arbeidet med klimaregnskap, og gjennom å delta i arbeidsmøter for internasjonal samhandling på området. Prosjektet skal være avsluttet i løpet av 2013.

Rent hav og prioritering av fiskeri- og havbruksnæringen

Fiskeri- og havbruksnæringen er helt avhengig av rene sjøområder for å produsere trygg og god sjømat. Det siste året har derfor havbruksnæringen engasjert seg spesielt i forhold til hvilke miljøkrav bergverksindustrien skal ha i forbindelse med sine utslipp. Det er nå stor etterspørsel og dermed gode priser på mineraler i det internasjonale markedet. En konsekvens av dette er at det igjen er aktuelt å starte produksjon i nye og gamle gruver. Utslipp fra bergverksindustrien er planlagt å skulle skje i flere nasjonale laksefjorder og i viktige oppvekst- og gyteområder for fiskeriene. FHL har derfor sammen med Norges Fiskarlag og NSL hatt et møte med FKD og MD for å diskutere kommende mineralstrategi. De samme organisasjonene sammen med Norges Kystfiskarlag og Naturvernforbundet har også skrevet et felles brev til regjeringen. I brevet blir det fremhevet at organisasjonene forventer at regjeringen sørger for at fremtidige utslipp fra gruveindustrien ikke skal kunne utgjøre en trussel mot fjordmiljø, gyteområder og sjømattrygghet, og dermed også selve grunnlaget for norsk sjømatnæring.

FHL er opptatt av at forvaltningen gjør en god nok vurdering når det gjelder å ivareta mattryggheten og sjømatnæringens behov. Mattilsynet, Fiskeridirektoratet og relevante kunnskapsmiljøer må derfor inkluderes i beslutningsprosessene for å sikre at sjømatnæringen blir tilstrekkelig ivarettatt når det gjelder disse aktivitetene. FHL ser at sjømatnæringen etter lengre tids påtrykk overfor myndigheter nå blir bedre ivarettatt i flere sammenhenger, men det er fremdeles betydelig rom for forbedringer.

FHL har utarbeidet en egen policy i forhold til bergverksdrift:

FHL er positiv til næringsvirksomhet som utnytter våre felles ressurser så lenge dette skjer på en forsvarlig måte. FHL er bekymret for effektene av at våre kyst- og fjordområder kan bli brukt som avfallsplass for deponering av masser og miljøskadelige kjemikalier fra bergverksindustrien. Deponering av gruvemasser i sjøen blir i mindre og mindre grad brukt i andre land. Deponering kan utgjøre en trussel for det marine liv, matvaretrygghet, omdømmet til sjømaten samt for sjømataktører som har sin aktivitet i berørte områder.

I fremtidige utslippssaker til sjø, hvor det kan være risiko for skadelige utslipp, må det ligge faglige vurderinger til grunn som i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til sjømatnæringen før utslipp eventuelt tillates. Sjømatnæringen er svært viktig for norsk matproduksjon, sysselsetting og leverandørindustrien. FHL mener derfor at myndighetene i større grad må

vektlegge hensynet til sjømatnæringen i saker hvor sameksistens blir vanskelig. Dette innebærer bl.a. at:

- a) Havforskningsinstituttet og NIFES må få styrket sin rådgivningsfunksjon i forhold til effektene av forurensende utslipp og deponering av masser i fjord- og kystområder.
- b) Det må opprettes klare rutiner for at Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og sjømatorganisasjoner får alle aktuelle saker til uttalelse.
- c) Fiskeridirektoratet og Mattilsynet må få tilstrekkelige ressurser, og et klart mandat, slik at de kan ivareta sitt forvaltningsansvar i disse sakene.
- d) Uttalelser fra fagmiljøene, sektormyndighetene og organisasjonene innen sjømatnæringen må vektlegges svært tungt når det skal avveies om utlippstillatelse skal gis eller ikke.

Arbeidet med forvaltningsplanene for Norges havområder er nå nesten i mål. Disse vil imidlertid komme på revisjon i årene fremover og FHL vil følge disse prosessene tett for å sikre at fiskeri- og havbruksnæringens interesser fortsatt blir ivaretatt, spesielt i forhold til langtransportert forurensing, som kan trur våre rene havområder.

Sjømatnæringen representerer fremtiden i norsk verdiskaping. Næringen har vist svært positiv utvikling og det er fortsatt store muligheter for vekst. Dette kan skape arbeidsplasser langs kysten og store eksportinntekter til Norge. For å sikre at fiskeri- og havbrukssektoren kan utnytte sitt store potensial har FHL pekt på følgende forhold:

- Eventuell ny petroleumsaktivitet i norske havområder må foregå i tråd med miljømessige anbefalinger fra forskere og fagmyndigheter.
- Seismikkskyting er en del av petroleumsaktiviteten og må forbys i områder som ikke er åpnet for petroleumsaktivitet. FHL er bekymret for effekten seismikkskyting har på fisk og konfliktene dette skaper mellom oljenæringen og fiskeri- og havbruksnæringen.
- Fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning både i de områdene hvor den er til stede og nasjonalt. Hensynet til næringen og dens vekstmuligheter bør derfor vektlegges mer enn i dag når myndighetene skal vurdere annen næringsaktivitet i kyst- og havområder.

Havmiljøet er under kontinuerlig press både fra akutte utslipp og forurensing som skjer over lengre tid. Rene kyst- og havområder må derfor prioriteres betydelig høyere hos myndigheter og brukere av sjøområder nasjonalt og internasjonalt. FHL fokuserer på følgende:

- Økt sjøsikkerhet og økt beredskap ved akuttutslipp langs norskekysten.
- Det skal ikke være skadelige utslipp fra ny eller eksisterende oljeaktivitet.
- Nasjonalt/internasjonalt fokus slik at radioaktive sjøutslipp reduseres betydelig.
- Utslipp til havmiljøet fra øvrige aktiviteter skal reduseres til et minimum.
- Tidligere tiders miljøsynder og forurensende skipsvrak må kartlegges og ryddes opp i.

FHL følger fortsatt tett regjeringens beslutning om opprensning rundt den forliste ubåten U-864 ved Fedje. FHL mener det er avgjørende at myndighetene velger den beste og sikreste måten å foreta opprydding på, at det sikres framdrift i arbeidet og at ikke økonomi er avgjørende for hvilken løsning som velges. FHL arbeider også for at fiskeri- og havbruksinteressene skal prioriteres høyere ved oljevernaksjoner, og har fått forståelse hos Kystverket for dette.

Ett hav – samarbeidsforum for olje- og sjømatnæring

Ett hav er et forum som skal sikre god dialog mellom petroleumsindustrien og sjømatnæringen. I 2012 har det vært flere møter i rådgivende utvalg/sekretariat som jobber frem saker til topplederforum. Det har vært to møter i topplederforum. FHL er representert i begge utvalg. Ved utgangen av 2012 er første del av virkelighetsbeskrivelsen mellom de to næringene utarbeidet.

I tillegg er beredskapsressurser, fiskefartøy i oljevernberedskap, SAR-ressurser og kunnskapsstatus på seismikk og fisk vært viktige saker. Forumet vil kunne bidra til å sikre at seismikkskyting og

annen aktivitet som er konfliktskapende kan drøftes mellom aktørene på en formålstjenlig måte. Det skal arbeides for å finne løsninger som bidrar til økt verdiskaping og redusert konfliktnivå, og som ser på synergier og samarbeidsområder mellom næringene.

Miljøsertifisering av fiskerier og havbruk

I økende grad opplever næringslivet at butikkjedene krever ulike former for miljøsertifisering for å dokumentere produktenes miljøstatus. Innenfor sjømatsektoren har kravene om miljøsertifisering økt sterkt de siste årene. Normalt er spørsmålet om miljøsertifisering et internt bedriftsstrategisk spørsmål.

For fiskeriene er det imidlertid den felles forvaltningen av fisket som avgjør om fisket er miljømessig bærekraftig. Derfor er det naturlig at fiskeriene blir sertifisert i regi av næringen som sådan. FHL har derfor arbeidet for at de ulike fiskeriene skal bli miljøsertifisert. Dette gjør at bedriftene deretter selv kan velge om de vil gjennomføre en godkjenningsordning for sine bedrifter og sin produksjon for å kunne benytte sertifiseringsordningen i markedsføringen av produktene ut til forbruker.

MSC-sertifisering av alle store konsumfiskerier

De norske fiskeriene er i dag de mest miljøsertifiserte fiskeriene i verden. Innenfor konsumfiskeriene har næringen i stor grad valgt å sertifisere fiskeriene etter standarden til Marine Stewardship Council (MSC). Dette er det mest anerkjente miljømerket i varehandelen.

Fiskeriene etter norsk vårgytende sild, nordsjøsil, makrell, sei og nordøstatlantisk torsk og hyse er MSC-sertifisert.

I mars 2012 ble også det norske fisket etter reker i Barentshavet MSC-sertifisert. Alt rekefiske nord for 62. graden nord er inkludert i sertifiseringen, også det kystnære fisket. Dette fisket er tidligere også sertifisert i regi av både KRAV og Friend of the Sea, slik at fisket har tre ulike miljøsertifiseringer. Med dette ble enda et stort norsk fiskeri MSC-sertifisert. MSC-sertifisering ble markert av MSC og WWF i forbindelse med sjømatmessen i Brussel i 2012.

Siden april 2012 har MSC-sertifikatet for makrell vært midlertidig inndratt. Makrellen har de siste to årene vært utsatt for en større beskatning enn det havforskerne anbefaler. Dette skyldes at Island og Færøyene har innvilget seg selv store kvoter på dette fisket. Det er derfor et prioritert arbeid for FHL å arbeide for en løsning i dette spørsmålet.

For å forhindre at suspensjonen av MSC-sertifikatet på makrell blir varig, er det blitt opprettet en handlingsplan i samarbeid med flere nasjoner. Norges Sildealgslag deltar i initiativet sammen med organisasjoner fra Sverige, Irland, Danmark, Nederland, Tyskland, Frankrike, England og Skottland. Denne handlingsplanen for samarbeid mellom nasjonene er akseptert av Det Norske Veritas (DNV), og vil sikre rask gjeninnføring av sertifikat om landene blir enige om forvaltning av bestandene.

IFFO r/s sertifisering av industrifiskeriene

Fisk som leveres til produksjon av fiskemel og fiskeolje omtales ofte som industrifiskerier. Fiskemel og fiskeolje anvendes blant annet til fôrproduksjon blant annet til lakseproduksjonen. Hvis ulike havbruksbedrifter skal kunne miljøsertifisere sine sluttprodukter så kreves det i økende grad dokumentasjon av at også dette fisket foregår i henhold til miljømessig bærekraft.

FHL og de norske produsentene av fiskemel og fiskeolje har derfor valgt å sertifisere de ulike industrifiskeriene og bedriftene i regi av IFFO r/s. Arbeidet med slik sertifisering ble igangsatt i 2011, og sluttført i 2012. Alle de norske fiskemel- og fiskeoljefabrikkene er nå sertifisert. Følgende fiskerier vil gjennom dette arbeidet bli miljøsertifisert: Øyepål, kolmule, lodde og tobis. I tillegg er både NVG- og nordsjøsil MSC-sertifisert, noe som fører til at de også er sertifisert under IFFO r/s.

ASC-sertifisering i havbruk

Innenfor havbruksnæringen er det en rekke ulike sertifiseringsordninger hvorav flere også er knyttet til miljø og miljøpåvirkning av produksjonen.

FHL valgte å gå aktivt inn i arbeidet med utvikling av standard for bærekraftig oppdrett av laks gjennom Salmon Aquaculture Dialogue (SAD). WWF var initiativtaker til dialogen hvor en rekke interessegrupper fra store deler av verden har deltatt i utviklingen av standarden. FHL hadde en representant i styringsgruppen, og deltok i ulike sammenhenger i arbeidet med regelutviklingen. FHL har i tillegg sendt hørings svar og initiert en prøverevisjon.

Siste utkastet for laksestandarden ble ferdig i februar 2012 og oversendt Aquaculture Stewardship Council (ASC). ASC er organisasjonen som skal forvalte standardene for ansvarlig oppdrett som er utviklet gjennom totalt åtte ulike Aquaculture Dialogues koordinert av WWF. Standardene skal dekke de spesifikke utfordringene relatert til oppdrett av tolv forskjellige fiskearter.

Arbeidet i forhold til laksestandarden i ASC er nå kommet så langt at det i tillegg til selve standarden foreligger utkast til en revisjonsmanual og en sjekklister. Disse er høsten 2012 testet ut gjennom flere prøverevisjoner i enkeltbedrifter i flere land, deriblant Norge. Testene er gjort av sertifiserings selskap som ønsker å bli sertifisert for å kunne gjennomføre ASC-sertifiseringer i fremtiden. Både sertifiseringsorganene og bedriftene har i ettertid kommet med kommentarer både til manual og sjekklister, men også til viktige punkt i selve standarden. Kommentarene er ved årsskiftet 2012/2013 til vurdering, og etter planen skal en teknisk komité i ASC godkjenne standard, manual og sjekklister, og lansere disse offentlig i løpet av første kvartal 2013. Mange viser interesse for standarden.

Selv om FHL gjennom styringsgruppen har deltatt i utviklingsarbeidet, innebærer ikke det at FHL har godkjent standarden eller forpliktet medlemmene i forhold til sertifisering. FHL har likevel tro på at denne standarden som er utviklet gjennom en så omfattende prosess med mulighet for innspill fra alle ulike aktører, vil kunne få stor betydning i fremtiden. ASC-merket kompletterer MSC-merket (Marine Stewardship Council), som brukes på sertifisert og bærekraftig villfanget fisk.

Miljørapport for sjømatnæringen

Det er avgjørende å legge kunnskap og fakta til grunn for å sikre fortsatt bærekraftig vekst i norsk sjømatproduksjon. FHL utga den første miljørapporten for en samlet havbruksnæring i 2009. En ny revidert utgave ble utgitt på Aquanor i 2011. Tema som blir omtalt er arealbruk, fiskefôr, ressursutnyttelse, klimaregnskap, utslipp av næringsalter, rømming, lakselus og avfallshåndtering.

Det skal utgis en ny miljørapport i 2013 der også de andre hovedgreinene fiskeindustri og eksport skal omtales sammen med havbruk.

Faktaark på utvalgte områder innenfor fiskeindustri og havbruk er oppdatert og noen nye er utarbeidet i 2012. Miljørapporten er blitt godt mottatt i næringen og faktaarkene er etterspurt. Begge deler er tilgjengelig på www.fhl.no/materiell.

Sjømat 2025 – hvordan skape verdens fremste havbruksnæring

Norge må utnytte sine naturgitte fortrinn til å produsere mer sjømat på en bærekraftig måte. FHL har i 2011 og 2012 hatt en prosess for å vurdere hvordan havbruksnæringen skal utvikles videre for å sikre økt produksjon av sjømat, flere arbeidsplasser langs kysten og bidra til viktige inntekter for Norge. I juni 2012 la FHL frem rapporten "Sjømat 2025 – hvordan skape verdens fremste havbruksnæring". Rapporten beskriver mulighetene, hvilke utfordringer som må løses og hvilke tiltak som er nødvendige innenfor en overskuelig tidshorisont, for å kunne utløse potensialet innen havbruket.

FHL støtter regjeringens målsetting om at Norge skal bli "verdens fremste sjømatnasjon". Etter

FHLs mening har vi i Norge grunnlag for å øke produksjonen slik at en i 2025 produserer 2,7 millioner tonn laks og ørret. Disse vurderingene er basert på gjennomsnittlig vekst historisk. Markedspotensialet anses ikke som en begrensende faktor. Dette vil innebære at norsk havbruksnæring kan dekke sjømatbehovet for nesten 100 millioner mennesker.

Den skisserte produksjonsveksten fram mot 2025 vil styrke flere kystregioner og lokalsamfunn som i utgangspunktet er næringsfattige. Beregninger viser at en produksjon på 2,7 mill. tonn laks og ørret i 2025 kan gi opphav til 56 000 årsverk og et bidrag til BNP på 62 mrd. kr inklusive ringvirkninger i andre næringer. Gjennom betaling av skatter og avgifter gir dette bidraget fra havbruksnæringen offentlige midler som eksempelvis kan finansiere om lag 65 % av behovet for sykehjems plasser eller om lag 60 % av behovet for barnehageplasser i Norge i 2025.

Havbruksaktørene erkjenner at utfordringer knyttet til lakselus, rømming og fiskehelse fortsatt ikke er løst på en tilfredsstillende måte. Dette er begrensende faktorer i dag, men som kan løses gjennom fortsatt samarbeid, forskning og målrettede tiltak. Rapporten belyser også andre vesentlige utfordringer som sikring av fiskehelse, tilgang på fôrressurser, utnyttelse av restråstoff, teknologi og forskningsbehov. For å kunne utløse dette potensialet, må det legges ambisiøse og målbare miljømål til grunn. FHL inviterer nå politikere, offentlige institusjoner, forskere og miljøbevegelsen til å diskutere hvordan man kan løse de konkrete utfordringene for å øke sjømatproduksjonen.

En av de store utfordringene framover er tilgang på kystarealer for matproduksjon i sjø. Selv om antall lokaliteter er blitt færre samtidig som det produseres mer laks og ørret enn noen gang, har næringen behov for flere og godt egnede lokaliteter.

Rapporten kan lastes ned på www.fhl.no.

Sjømat 2025 – fangstbasert sektor

Etter samme modell som omtalt ovenfor har FHL igangsatt et arbeid for å få belyst mulighetene i den fangstbaserte delen av sjømatnæringen. Sintef Fiskeri og havbruk er innleid for å bistå i arbeidet, og for å sikre at arbeidet blir faglig sterkt. Det er nedsatt en styringsgruppe fra næringen for å sikre god næringsmessig forankring. Denne består av:

- Gunnar Domstein, Norway Pelagic ASA
- Inger Marie Sperre, Brødrene Sperre AS
- Magnar Pedersen, Nergård AS
- Bjørn Ronald Olsen, Storbukt Fiskeindustri AS
- Arnt Ove Hoddevik, Welcon AS
- Jostein Refsnes, Nordlaks AS
- Thomas Farstad, Norway Seafood ASA

Arbeidet er berammet avsluttet i løpet av første halvår 2013.

Miljøloftet

I april 2011 offentliggjorde FHL "Miljøloftet" med ekstra forpliktende tiltak for å styrke arbeidet mot rømming og lakselus. De 12 hovedtiltakene representerer et taktskifte i næringens innsats og ble presentert for fiskeri- og kystministeren i forkant av FHLs generalforsamling. Samtidig ba FHL om at Mattilsynet og Fiskeridirektoratet skjerpet kontrollene med bedriftene og håndhevet regelverket på en enhetlig måte. Tiltakene går klart lenger enn de formelle kravene myndighetene stiller til næringen.

Miljøloftet innebærer forsterket innsats for å være sikre på at næringen har en bærekraftig utvikling. Målet er at sjømatproduksjonen ikke skal true bestandene av vill laksefisk. Tiltakene framgår på www.fhl.no/miljoloftet. Mer om arbeidet med rømming og lakselus kan leses i egne kapitler.

Et tiltak i miljøløftet er at FHL ønsker å finne et system for å identifisere enhver rømt fisk tilbake til bedriften den rømte fra. FHL ønsker også at systemet skal inkludere en løsning som gjør det mulig å skille rømt fisk og vill fisk i elv. Havbruksnæringen arbeider målrettet med å finne et godt system for merking og sporing av oppdrettsfisk. Mange forhold må avklares, og dette har tatt lengre tid enn først antatt. FHL har gjennomført egne utredninger, og forskerne ser på nye og banebrytende løsninger.

Flere merke-/sporingssystemer blir utredet parallelt. Et hovedkriterium er at metoden skal være felles for alle, og ikke innebære risiko for miljø, dyrevelferd, mattrygghet eller arbeidsmiljø. Systemet skal gi sikker identifikasjon og må ikke kunne kopieres eller misbrukes. En eller flere metoder kan i sum tilfredsstillende kravene. Næringen er utålmodig etter å finne en hensiktsmessig løsning, og har stor tro på at vi skal klare også denne utfordringen.

Havbruksnæringens miljøfond

I forbindelse med lanseringen av Miljøløftet i 2011 ble Havbruksnæringens miljøfond etablert. Miljøfondet består av frivillige innsamlede midler i en periode på tre år. Fondet skal som et strakstiltak bl.a. bidra til finansiering av arbeidet med å ta ut rømt fisk fra vassdrag inntil et merke- og sporingssystem er på plass. Egen årsmelding for Havbruksnæringens miljøfond framgår i vedlegg.

Rømmingssikring – innsatsen har effekt

Rømmingstallene for laks er kraftig redusert etter 2006. Beklageligvis opplevde vi en moderat, men økende tendens i rømmingstallene igjen etter 2009. Det er derfor svært gledelig at status for 2012 viser det laveste rømmingstallet for laks som har vært registrert de siste 20 årene. Dette skjer samtidig med at kontrollen er skjerpet og produksjonen mangedoblet i samme periode.

Tall fra Fiskeridirektoratet viser at det er rapportert ca. 38.500 rømte laks i 2012, sammenlignet med ca. 370.000 rømte laks i 2011. Dette viser at vi er på rett vei og at arbeidet som blir gjort i bedriftene og på den enkelte lokalitet nytter. Men det understreker samtidig at dette er et arbeid som må pågå hver eneste dag. FHL har en nullvisjon når det gjelder rømming av fisk. Det operative målet er å nå et nivå som ikke påvirker villfisk negativt.

Både for regnbueørret og torsk var det en beklagelig økning i rømmingstallene i 2012 sammenlignet med 2011. Samtidig er det positivt å registrere at antallet rømmingstilfeller gikk drastisk ned for begge artene.

De siste årene har selskapene investert flere milliarder kroner i nytt og mer robust utstyr. Det tekniske regelverket ble skjerpet fra januar 2012, noe som også er forventet å bidra positivt i årene som kommer. Det er arbeidet systematisk for å få bedre rutiner og kompetanseheving i den enkelte bedrift. FHL har også videreført arbeidet på området gjennom vårt eget rømmingsutvalg.

Antallet rømmingshendelser for laks er redusert fra 38 i 2010, 17 i 2011 og til 9 i 2012. De hendelsene som skjer er svært beklagelige, men tallene fra Fiskeridirektoratet viser også at det er svært mange selskap som lykkes godt i sitt arbeid med å hindre rømming. De fleste selskap oppfyller sin egen nullvisjon år etter år.

Dagens regelverk og tekniske krav tilsier at anleggene skal tåle ekstremt uvær som kan oppstå i en 50-årsperiode. De aller fleste anleggene klarte seg helt fint i ekstremværet både i 2011 og i 2012. De få hendelsene som oppsto i 2011, gjorde imidlertid at næringen alt i januar 2012 satte i gang undersøkelser og tester i havbassenget hos Marintek for på nytt å vurdere om utstyr og standarder er tilstrekkelige i de områdene der anleggene er mest utsatt for naturkrefter. Det er avgjørende å få klarhet i årsakene til rømmingshendelsene, og denne kartleggingen må gjøres på en systematisk måte.

Hendelsene i 2011 resulterte i en revitalisering og nyoppnevning av FHL sitt eget rømmingsutvalg våren 2012. Dette var viktig også fordi oppnevningen av myndighetenes nye Rømmingskommisjon

tok svært lang tid. FHL er glad for at ny leder ble oppnevnt høsten 2012, og at Fiskeridirektoratet har meddelt at prosessen for å få resten av kommisjonen på plass var godt i gang ved årsskiftet. FHL er svært opptatt av at årsakene til rømming avklares og kommuniseres, slik at adekvate tiltak for å hindre nye rømminger kan iverksettes.

FHL har også i 2012 prioritert å avholde kurs for medlemmer både rettet mot settefisk og matfisk. Kursene er praktisk vinklet med stor fokus på erfaringsutveksling, beredskap og oppdatering på nytt regelverk. Kursdeltakelsen er svært god, og nye kurs etterspørres stadig. Det planlegges derfor flere nye kurs i rømmingssikring også i 2013.

FHL har sammen med Rømmingsutvalget vært pådriver for å få igangsatt nye FoU-prosjekter for å hindre rømming, og har vektlagt god og konstruktiv kommunikasjon og kunnskapsutveksling med forvaltning og myndigheter. Det er i 2012 gjennomført flere dialogmøter, blant annet med ledelsen i Fiskeridirektoratet.

Etter initiativ fra Bransjegruppe havbruk og Rømmingsutvalget, ble det høsten 2012 igangsatt et prosjekt finansiert av FHF for å se nærmere på interaksjonen mellom bunnring og not. Videre arbeides det med et prosjekt der hovedmålet er å forebygge og hindre rømming gjennom å etablere et system for læring av rømmingshendelser og nesten-hendelser / observerte potensielle farer. Læring skal oppnås ved at erfaring og kunnskap fra hendelsene spres ut til hele havbruksnæringen.

NS 9416. Ny teknisk standard for landbaserte akvakulturanlegg

Utkast til ny teknisk standard for landbaserte akvakulturanlegg ble sendt på høring våren 2012. FHL arrangerte i denne forbindelse et høringsmøte, og sendte høringsuttalelse basert på innspill framkommet i møtet og direkte til FHL. Standarden fastsettes i januar 2013.

Hensikten med standarden er å redusere risikoen for rømming av fisk fra landbaserte akvakulturanlegg. Dette innebærer at hensyn som kan føre til rømming skal vurderes før akvakulturanlegget er oppført og etter at akvakulturanlegget er tatt i bruk. Standarden setter krav til risikoanalyse, prosjektering, komponenter og utførelse av rømmingssikre landbaserte akvakulturanlegg for alle fiskearter og -størrelser. Standarden setter også krav til drift, ettersyn, vedlikehold og endringer av landbaserte akvakulturanlegg

Standarden skal gjelde for alle nye, landbaserte akvakulturanlegg for fisk. Et viktig prinsipp i standarden er at rømmingssikkerheten skal ivaretas i hele akvakulturanlegget; fra prosjektering og fundamentering til levering av fisk.

Det var Fiskeridirektoratet og Rømmingskommisjonen for akvakultur som tok initiativ til utvikling av standarden. Fiskeri- og kystdepartementet vedtok høsten 2009 å starte opp arbeidet i regi av Standard Norge. FHL var også representert i komiteen, og har fortløpende orientert om arbeidet med standarden i alle rømmingskurs og i medlemsinfo de siste tre årene. FHL har også bedt om og mottatt innspill fra en rekke næringsutøvere.

Utslipp av næringssalter

Utslipp fra havbruk inneholder stoffer som er en naturlig del av økosystemet i havet, og kommer i hovedsak fra stoffskifteprodukter, ekskrementer og fôrspill. Dette blir sluppet ut i både løst og bundet form. Lakseproduksjonen er firedoblet siden 1994. Samtidig har utslippene av løste næringssalter økt med kun 20 %. De samlede menneskeskapte norske utslippene av næringssalter utgjør ca. 2 % av naturlig transport av næringssalter for strekningen fra Lindesnes til Stadt, i følge Havforskningsinstituttet.

Havbruksnæringen er pålagt strenge krav til overvåkning på miljøområdet i form av MOM-undersøkelser på lokalitet, både før det tas i bruk og ved høyeste produksjon i anlegget. Dette for å sikre at bærekapasiteten til lokaliteten ikke overskrides og for å sikre at det iverksettes tiltak som brakklegging hvis en får uønsket miljøtilstand. Fra juni 2009 ble det obligatorisk å rapportere inn miljøundersøkelser til Fiskeridirektoratet via Altinn. Over 90 % av alle prøvene som ble rapportert

inn i perioden 2008-2010 lå i kategori 1 og 2, som regnes som normaltstand. Status er tilgjengelig på karttjenesten til Fiskeridirektoratet (kart.fiskeridir.no).

Det har lenge vært en faglig uenighet i forskningsmiljøene om i hvilken grad nærings saltutslipp fra havbruksnæringen bidrar til overgjødning eller ikke i fjord- og kystområder. Fiskeri- og kystdepartementet, i samråd med Miljøverndepartementet, oppnevnte derfor i januar 2011 en ekspertgruppe som skulle komme med omforente konklusjoner vedrørende eutrofieringsgrad, dose-respons problematikk og mulige effekter på miljøet i fjorder med havbruksaktivitet. Hardangerfjorden og Boknafjorden på Vestlandet er spesielt belyst i rapporten. Målinger av næringsalter i begge fjordene tyder på at verdiene ligger innenfor det man vil karakterisere som meget god vannkvalitet (Klifs kriterier) i de aller fleste tilfeller. Grunnen til dette er at den naturlige vannutskiftingen er så stor at den bidrar til en meget stor transport av næringsalter inn og ut av fjordsystemene. Bidragene fra matfiskproduksjon er for små til å forårsake eutrofiering.

Miljøovervåking i Rogaland

Gjennom prosjektet "Marin Overvåking Rogaland" har man fått ny kunnskap om vannkvaliteten i kystvannet. Prosjektet er en av de mest omfattende kystvannkartlegginger av noe fjordsystem i Norge. Siden 2010 har man tatt prøver og analysert langtidsserier av nærings saltkonsentrasjoner, bunnforhold og makroalgesituasjonen i Rogaland. Prosjektet startet opp i mai 2004, skal gå over 10 år, og er finansiert av oppdrettere, Fylkeskommunen og Ryfylkefondet. Blue Planet er prosjektleder og Uni Research har gjort målingene.

Uni Research konkluderer i sin rapport med at det i store trekk var lave verdier av næringsalter i overflatevann for de undersøkte fjordene. Konsentrasjonene av klorofyll-a var lave for de fleste målingene med tilstand I (Meget god) eller II (God). En registrering og sammenligning av makroalger ble foretatt på 21 utvalgte stasjoner i 2010 og 2011. Nedre voksegrense for sukkertare og gruppen med sukkertare /stortare/ tang lå på mellom 15 og 25 meter for de fleste områdene, noe som er normalt.

Fem dypstasjoner ble undersøkt med grabbprøver i Boknafjorden, Jøsenfjorden, Hidlefjorden, Finnøyfjorden og Vindafjorden i 2011. Dybden på prøvestasjonene varierte fra 183m til 712m. Det ble foretatt beregninger på artsdiversitet, hvilke arter som var mest vanlig på de ulike stasjoner, antall individer innenfor hver art og "ømfintlighetsindeks" for de registrerte artene. Alle undersøkte stasjoner hadde en variert fauna med flere dyregrupper på stasjonene. Samtlige stasjoner kom ut med beste tilstandsklasse I (Svært god), på analysene av bunnfauna.

Miljødokumentasjon Nordmøre

Det ble i 2010 tatt initiativ fra oppdrettsnæringen til å etablere et prosjekt for dokumentasjon av miljøeffektene som følge av oppdrettsaktiviteten på Nordmøre. Et viktig mål har vært å utvikle en metodikk for å kvantifisere miljøpåvirkningen fra oppdrettsvirksomhet på Nordmøre. Arbeidet har omfattet 5 arbeidspakker og prosjektet ble organisert av FHL Midtnorsk.

Undersøkelser fra nærsone, overgangssone og fjernsone rundt 14 oppdrettsanlegg i perioden 2009-2011 viser ingen tegn på organisk belastning i form av økologiske endringer i dyresamfunnet. MOM C ble brukt som metodikk. Sammensetningen av bunnfaunaen i sedimentene ved et oppdrettsanlegg viser seg å være en god metode på å overvåke påvirkningen fra anlegget på.

Det ble også gjort en effektstudie for å bestemme om utslippene hadde negative kjemiske og økologiske virkninger på det planktoniske økosystemet i henhold til det europeiske vannrammedirektivet. En samlet konklusjon fra undersøkelsene basert på flere metoder, var at konsentrasjonene av næringsalter, biomassen til planteplanktonet, tilstand vurdert ut fra eksperimentene i Hopavågen og algefysiologiske indikatorer tilsa intakte økosystemer.

Det 3D hydrodynamisk-biologiske modellsystemet SINMOD ble brukt til å undersøke spredning av næringsalter (NH₄-N) fra 25 oppdrettslokalteter på Nordmøre. Simuleringene viste at konsentrasjonene av NH₄-N, både som passivt sporstoff og som aktivt ammonium generelt var

høyere ved to prøvestasjoner man antok at var mer påvirket av oppdrett enn andre målestasjoner. Simuleringene med denne modellen viste likevel at både fysiske og biologiske prosesser bidro vesentlig til fortykning og opptak av ammoniumet som ble sluppet ut.

NTNU og SINTEF har i et prosjekt sett på utslipp av næringssalter fra oppdrettsanlegg i 2009, miljøeffekter og potensial for integrert multi-trofisk akvakultur (IMTA). Modellen viste at 70, 62 og 70 % av C, N og P fra det totale fôropptaket havnet tilbake som utslipp til miljøet, tilsvarende 404000, 50600 og 9400 tonn C, N og P. Det ble predikert at 48 % av C fra fôret gikk til respirasjon som CO₂, 45 % av N fra fôret ble skilt ut som løst uorganisk nitrogen (DIN), og 18 % av P fra fôret ble løst ut som uorganisk P (DIP). Ca. 44 % av P fra fôret ble løst ut som partikler, hovedsakelig fast avfall. Massebalansen foreslått i denne studien er egnet til å anslå frigivelseshastighet av næringssalter både nasjonalt og regionalt, og metoden er også egnet til bruk for enkelt anlegg.

På grunn av mye løst uorganisk nitrogen (DIN) fra havbruksanlegg er potensialet for IMTA størst når det gjelder produksjon av tang og tare. Blåskjell er avhengig av rett størrelse av partikulært organisk C (POC).

Næringen er nå inne i en utvikling hvor det går mot stadig større anlegg. I tillegg er det økende fokus på overvåking av fjordsystem og anleggskluster. Prosjektene i Rogaland og på Nordmøre er derfor svært viktige for å dokumentere hvilken virkning utslipp fra havbruksanlegg har i et fjordsystem.

Kunnskapsgrunnlaget villaks/havbruk

Kunnskapsgrunnlaget om havbruksnæringens påvirkning på villaks er fortsatt utilstrekkelig. Dette til tross for at vi i 2012 fikk presentert flere nye rapporter, oppsummeringer av tidligere forskningsresultater og førstegenerasjons målemetoder for miljøeffekt av rømming og påvirkning fra lakselus. Det er uenighet blant forskerne om i hvor stor grad rømt laks og lakselus påvirker villaks, ikke minst på bestandsnivå. I tillegg er datagrunnlaget som benyttes for å mene noe om dette mangelfullt.

FHL har på denne bakgrunn initiert flere dialogmøter med forskningsinstitusjoner, NGO'er og politikere, og deltatt i høringsprosesser omkring disse temaene i 2012. FHL har vært opptatt av at viktige beslutninger i forhold til målemetoder og bærekraftskriterier for havbruksnæringen ikke skal bli tatt på feil eller sviktende kunnskapsgrunnlag.

Som en del av dette arbeidet har FHL også sendt brev til FKD hvor vi poengterer en del svakheter med arbeidet som er gjort så langt. I brev til MD har vi påpekt kunnskapsmangler i forhold til grad av påvirkning fra havbruksnæringen på villaks, samt svakheter i forvaltningen av villaksen. Men FHL har også sendt brev til FHF hvor vi påpeker FoU-behov og hvor vi ber om at FHF bidrar til å tette kunnskapshull.

Samtidig som havbruksnæringen stiller spørsmål ved deler av kunnskapsgrunnlaget for den faktiske påvirkningen den har på ville bestander av laksefisk, har næringen også i 2012 jobbet hardt for å begrense mulige påvirkninger. Dette har gitt positive og synlige resultater, både i form av reduserte lusnivå og stor pågående aktivitet for å optimalisere og utvikle nye ikke-medikamentelle kontrollmetoder for å sikre vedvarende lave lusnivå, og også i tidenes laveste rømmingstall på Fiskeridirektoratets statistikk. Sammen med rapporter om mindre innslag av tidligrømt laks i elvene i 2012, og lavere innslag enn tidligere antatt av rømt laks i mange av de 57 elvene som så langt har fått tildelt midler fra Miljøfondet, viser dette at vi er på rett vei.

Vi har likevel fortsatt behov for å få tettet noen av de kunnskapshullene vi har påpekt overfor forvaltningen og forskerne. For lakselus gjelder dette blant annet spørsmålet om det er en statistisk sammenheng mellom lusnivåene i akvakultur og bestandsutviklingene av laks og ørret. Videre er det behov for nærmere avklaringer omkring smittedynamikken mellom vill laksefisk og laks i havbruk, og omkring hvor stort lusetrykk vill laksefisk faktisk tåler under naturlige forhold. I

forhold til genetisk påvirkning trenger vi blant annet å vite mer om graden av tilbakevandring etter rømming, hvor stor andel av tilbakevandret, rømt laks som gyter, og hvordan gytesuksessen er for gytemoden, rømt laks. Vi har ikke tilstrekkelig konsistente metoder i dagens overvåking for å si noe sikkert om hvor mye rømt laks det reelt sett finnes i elvene. Eller i hvilken grad villaksen faktisk påvirkes negativt.

De påpekte svakhetene og de mange usikkerhetene knyttet til kunnskapsgrunnlaget nevnt over, vil ikke legge begrensninger på havbruksnæringens innsats framover. Havbruksnæringen vil fortsette å ta ansvar, følge opp igangsatte tiltak og jobbe hardt for å hindre rømming av laks, og for å sikre vedvarende lave lusenivå i akvakultur.

Vannrammedirektivet

EUs rammedirektiv for vann (direktiv 2000/60/EF) har som hovedformål å beskytte og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder (til en nautisk mil utenfor grunnlinja). Forskriften om rammer for vannforvaltningen som gjennomfører EUs rammedirektiv for vann i norsk rett, ble vedtatt i 2006 og trådte i kraft 1. januar 2007.

Norge er blitt oppdelt i 11 vannregioner der 11 fylkeskommuner er utpekt som vannregionmyndighet. I tillegg er det 5 områder hvor vi deler vannforekomsten med naboland. Vannregionene er igjen delt opp i vannområder, som igjen er delt opp i vannforekomster. Med bakgrunn i direktivet og vannforskriften skal alle vannforekomster karakteriseres og klassifiseres ut fra miljøtilstand. Miljømålene er at vannforekomstene skal ha svært god eller god miljøtilstand og at tiltak skal iverksettes for at dette skal oppnås.

I første planperiode ble 29 vannområder behandlet. Sektorovergripende regionale forvaltningsplaner og tiltaksprogram ble utarbeidet og forvaltningsplanene ble godkjent ved kongelig resolusjon (juni 2010).

Andre planperiode er nå i gang og de to siste årene har det vært stor aktivitet mht. karakterisering av vannforekomstene. Arbeidet har ført frem til høringsdokument om "vesentlige vannforvaltningsspørsmål" i de 11 vannregionene. Høringsperioden har vært siste halvår 2012.

FHL er medlem av referansegruppa i hver vannregion og har gjennom deltakelse her, gjennom deltakelse på møter i regi av de forskjellige vannregionene og skriftlig/muntlig gitt innspill i prosessen fram mot høringen. FHL har videre avgitt høringsuttalelse til alle vannregioner med unntak av vannregionene "Glomma" og "Vestre Viken". I tillegg er det avgitt et kommentarbrev til overordnet ansvarlig myndighet, Miljøverndepartementet. Det har også vært kontakt med stortingspolitikere og sektormyndigheter.

Både i høringssvarene og i oversendelsen til miljøverndepartementet er følgende sentrale problemstillinger kommentert og utdypet:

FHLs innspill mht. arbeidet med vannrammedirektivet

- Implementeringen av vannrammedirektivet er gjenstand for omfattende prosesser i mange land. FHL er opptatt av at implementeringen i Norge må være mest mulig lik arbeidet i alle EU-land. I forhold til påvirkninger fra akvakultur anses ikke rømt fisk og lus som sentrale faktorer i dette arbeidet i de andre EU-landene.
- FHL er opptatt av at sektormyndighetene (Fiskeridirektoratet og Mattilsynet) må ta det reelle og avgjørende ansvar for karakterisering i forhold til rømming og lus, og ha den avgjørende stemmen i forhold til eventuell iverksetting av tiltak. FHL mener at sektormyndighetene allerede i dag har nødvendig verktøy til å følge opp lus og rømming på en tilfredsstillende måte.
- Vannressursene bør være av en slik karakter at det er godt egnet til produksjon av sjømat. FHL er derfor opptatt av at fokus og tiltak må rettes inn mot de største hovedutfordringene når det gjelder vannkvalitet og vannmiljø – dvs. tungmetaller og miljøgifter.

Utfordringer med det pågående arbeidet og høringen

- Nødvendig forarbeid er ikke ferdigstilt før det er åpnet for høring. Høringen er dermed basert på delvis kunnskap, delvis antakelser og delvis med mulige forandringer pga. kunnskap som vil bli tilgjengelig i 2013.
- Involvering av sektormyndighetene (for sjømatnæringen fiskeri- og matforvaltningen/ Fiskeridirektoratets regionskontor og Mattilsynet) har vært for dårlig i mange regioner.
- Under "Forurensing" har de fleste vannregioner påpekt oppdrett som en vesentlig kilde. Dette skjer helt uten henvisninger til foreliggende kunnskap.
- Også legemidler fra havbruk er tatt med som mulig "vesentlig påvirkningsfaktor". Reell kunnskap er åpent tilgjengelig, men gjenspeiles ikke i høringsnotatene.
- Arbeidet for å sikre kontroll med lusenivåene i havbruk blir i praksis håndtert av Mattilsynet med bakgrunn i flere lover. I arbeidet med rømmingssikring legger både næring og myndigheter til grunn regjeringens dokument "Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring".
- Dagens håndtering gjennom sektormyndighetene og det lovverket de har til rådighet er dermed tilstrekkelig for å ha fokus på rømming og lus.
- Myndighetene plikter å legge til rette for medvirkning, et område med forbedringsmuligheter.
- Sur nedbør og vassdragsutbygging med tilhørende påvirkning er i flere vannregioner påpekt som vesentlig påvirkningsfaktorer. Dette står i motsetning til DN/Vitenskapelig råd for laksefisk sin påstand om at faktorene er stabilisert.

FHL vil følge det videre arbeidet med vanddirektivet tett og gi innspill i alle relevante fora. Kommunikasjon med sentrale, regionale og lokale politikere samt dialog med sektormyndighetene vil være viktig. Medlemsbedrifters involvering lokalt og regionalt og kunnskapsbidrag i den videre prosess er svært viktig. I vanddirektivsammenheng skal høringene av vesentlige vannforvaltningsspørsmål og det videre arbeidet ende opp i regionale forslag til vannforvaltningsplaner med tiltaksprogram. Disse skal på høring i 2014 og vannforvaltningsplanene skal sentralt godkjennes i 2015. Disse vannforvaltningsplanene vil gjelde for 2016-2021.

Hardangerfjordforskriften

Fiskeri- og kystdepartementet la ut Hardangerfjordforskriften på høring i februar 2011. Forskriften er ment å skulle bremse videre vekst i havbruksnæringen i regionen av hensyn til villaks og ørret. Havbruksnæringen pekte tidlig på at forskriften ville få store konsekvenser for sysselsetting og verdiskaping i regionen.

For å framskaffe eksakt kunnskap, engasjerte FHL Asplan Viak for å utarbeide en analyse av de økonomiske konsekvensene for næringslivet og lokalsamfunnet ved en innføring av forskriften. Analysen ble fremlagt i april 2012 og viser at tapet i produksjonskapasitet kan bli inntil 60.000 tonn og medføre et omsetningstap på hele 1,8 milliarder kroner årlig. Medregnet ringvirkningene i hele Vestlandsregionen kan antall tapte arbeidsplasser bli mellom 900 og 1260. Rapporten fra Asplan Viak er en ringvirkningsanalyse basert på det opprinnelige forslaget til forskrift. Laksebedriftene i regionen har over tid tatt store omstillingskostnader for å sikre at miljøpåvirkningene er akseptable.

FHL er opptatt av at en nå finner løsninger som ivaretar både miljøhensyn og arbeidsplasser. Vi har derfor hatt en rekke møter med politikere og forvaltning i denne saken.

HELSE OG KVALITET

FHL er en viktig premissleverandør på det matpolitiske området. For FHL er det viktig at ansvars- og rollefordelingen i matforvaltningen blir fulgt opp i tråd med intensjonene. Dette gjelder særlig for matdepartementene (Fiskeri- og kystdepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og

Landbruks- og matdepartementet), Mattilsynet, Vitenskapskomiteen for trygg mat og forskningsinstituttene som støtter forvaltningen, men også for næringen som i lovverket gis et eksplisitt ansvar for å sikre trygt fôr og sjømat.

Etter FHLs syn er det fremdeles slik at næringshensynet ikke blir ivaretatt på tilfredsstillende måte i utøvelsen av statens generelle matpolitikk slik denne bl.a. er beskrevet i de årlige budsjettproposisjonene. Dette er ikke i samsvar med Stortingets forutsetninger i forbindelse med etableringen av Mattilsynet og ved fastsettelse av ny matlov.

Også i 2012 har arbeidet med regelverksutviklingen dreiet seg mye om EUs nye bestemmelser angående biprodukter, diverse fôr-regelverk og de løpende endringsprosessene innenfor hygiene- og fremmedstoff-regelverket for både næringsmidler og fôr. Innenfor næringsmiddel-hygienerelgerverket har gjennomføringen av EU-forordningen som gir unntak for oppdrettslaks når det gjelder kravet om frysing før salg av spiseklare produkter til forbruker, bydd på utfordringer i forhold til hvilke krav som faktisk kan stilles til oppdrettere i sakens anledning. Det er grunn til å tro at bestemmelsene blir gjennomført også i Norge i 2013.

Etter at ESA i sin rapport etter inspeksjon i bl.a. hvitfiskanlegg, ga Mattilsynet og indirekte også fiskemottakene, sterk kritikk pga. manglende gjennomføring av, og tilsynet med, hygienebestemmelsene innlemmet i EØS-avtalen, gjennomførte FHL et seminar for industrimedlemmene der blant annet Mattilsynet deltok for å belyse forbedringsbehovet både hos tilsynet og hos virksomhetene. Mattilsynet besluttet å gjennomføre en landsdekkende tilsynskampanje for å avklare status i forhold til etterlevelse av regelverket og for å se på forbedringspunkter i eget tilsyn. FHL har vært aktive i forberedelsene av kampanjen som startet i slutten av januar 2013.

Nye forordninger som inneholder hygienebestemmelsene for animalske biprodukter dvs. det materialet som ikke brukes til næringsmidler, men går til fôr, destruksjon eller andre spesielle formål, har vært på høring for gjennomføring i Norge. Oppfølgingen av den prosessen har vært viktig og omfattende i 2012. Videre har prosessen for å få godkjent forenklet metode (som i praksis er den metoden som har vært brukt i Norge lenge) for håndtering av dødfisk fra oppdrett, vært krevende med involvering av FoU og dialog med Mattilsynet og EU-Kommisjonen. Det er forventet at metoden godkjennes på europeisk nivå i løpet av 2013, og det hadde ikke skjedd uten FHLs engasjement.

Under kapittelet for havbruk, er utfordringene i forbindelse med eksporten til Russland beskrevet. Her skal bare nevnes at arbeidet med utarbeidelse av bransjeretningslinjer for å oppfylle de russiske hygienekrav til varer som importeres til Russland, har vært omfattende når det gjelder å standardisere prøvetakingsomfang og avvikshåndtering i bedriftene knyttet til overvåkning av *Listeria monocytogenes*, siden det russiske regelverk har bestemmelser om dette samtidig som det kreves at det ikke skal være påvist listeria i partier som eksporteres til Russland. *Listeriabakterier* tilhører som kjent normalfloraen i fersk og frossen fisk, og det er ingen grenseverdier for dette i andre land eller i standarder utarbeidet av Codex Alimentarius.

På europeisk nivå har arbeidet innenfor rammen av de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP og AIPCE) der FHL er medlem, medført at FHL er kommet i en bedre posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Dette arbeidet blir stadig viktigere for å kunne få gjennomslag for FHLs posisjoner når det gjelder regelverksutvikling da beslutningene tas i Brussel og det vil styrke norske posisjoner når de støttes av flere aktører.

På globalt nivå følger FHL aktivt med i arbeidet til Codex Alimentarius og OIE som utarbeider globale standarder med det formål å ivareta hhv mattrygghet og god dyrehelse innenfor et regelverk som ikke skal virke handelshindrende. FHL deltar også i arbeidet med å utarbeide globale ISO standarder for akvakultur og sjømatproduksjon. I Codex har FHL i 2012 brukt ressurser på arbeidet i komiteen for fisk og fiskeprodukter og i komiteen for fett og oljer. Sistnevnte komite

utarbeider ny Codex standard for fiskeolje til humant konsum. Det siste er gjort på vegne av hele den norske fiskeoljeindustrien, og ikke kun FHLs medlemmer.

Dialogen med Mattilsynet har vært viktig og er helt vesentlig for å sikre en enhetlig forvaltning som også ivaretar næringshensynet som er forutsatt av Stortinget. Av utfordringene som er blitt særlig fokusert på i 2012, er regelverket og tilsyn angående bruk av prosesshjelpemidler i bearbeiding av sjømat. Her har diskusjoner om i hvilken grad fosfat kan anvendes som prosesshjelpemiddel ledet til at FHL har innklaget Mattilsynet til EFTAs overvåkningsorgan (ESA) for mulig brudd på EØS-bestemmelser. FHL har, sammen med Danish Seafood Association, også søkt Kommisjonen om godkjenning av di- og tri-fosfat som tilsetningsstoff i saltfisk. ESA har ikke avsluttet saksbehandlingen, og Kommisjonen har ikke fått sluttbehandlet søknaden om fosfat som tilsetningsstoff i saltfisk i 2012.

Videre har det også i 2012 vært arbeidet med krav til dokumentasjon for fravær av kveis i akvakulturprodukter som skal konsumeres rå uten forutgående frysing og krav til prosessering av fiskebiprodukter fra akvakultur før det kan anvendes til fôr eller tekniske produkter. I forhold til hygieneregelverket for næringsmidler, kan det være en utfordring at myndighetene snevrer inn handlingsrommet og i liten grad åpner for andre løsninger, selv om det foreligger dokumentasjon på at intensjonen og målene i regelverket er oppfylt. Eksempler på dette er diskusjonen om bruk av sjøvann i anlegg på land og krav knyttet til kjøling av fisk. Dette ble omtalt også i meldingen for 2011, og dette illustrerer at regelverksutvikling ikke er preget av sterke krav om rask fremdrift.

FHL har over flere år arbeidet med krav til prosessering av fiskebiprodukter fra akvakultur før det kan anvendes til fiskefôr og i 2012 godkjente Mattilsynet endelig en lavere temperatur/temperaturkombinasjon enn tidligere på bakgrunn av dokumentasjonen som forelå. Det har også vært arbeidet mye med krav til rutiner for grensekontroll ved import av agn fra villfanget fisk som brukes til den norske lineflåten. Etter et konstruktivt møte har Mattilsynet etablert rutiner for import av agn som er proporsjonale og ivaretar næringshensynet.

Mattilsynet har i tillegg en viktig rolle for sjømatnæringen som uavhengig instans i risikokommunikasjonen med forbrukere og markeder.

I norsk ernæringspolitikk er det en klar målsetning om at inntaket av sjømat i befolkningen må økes. Dette følges i for liten grad opp av departementene i deres praktiske politikk. For FHL har det vært og er fortsatt, en utfordring å få myndighetene mer aktivt med i arbeidet for å øke sjømatinntaket.

I 2012 har FHL brukt ressurser på å få til et samspill mellom offentlige myndigheter og sjømatnæringen for at helsemyndighetenes målsetning om å få den norske befolkning til å spise mer fisk skal oppnås. Denne målsetningen har man ikke lyktes med de siste årene selv om det også i Handlingsplanen for et sunnere kosthold som nå er avsluttet, også var en målsetning om å øke sjømatinntaket i Norge. Utfordringen fremover er å få til en samhandling mellom de ulike instanser på sjømatensiden og ditto på myndighetssiden, slik at Norges befolkning faktisk spiser mer fisk i 2013 enn i 2012. Årsaken til at man ikke har lyktes, er i alle fall ikke at det er mangel på sjømat i dette landet.

Det er økende fokus på merking av matvarer både i forhold til minimumskrav til merking, merking av positive egenskaper, bruk av ulike merkeordninger og villedende merking. FHL har gitt innspill til utvikling av EU-regelverket for bruk av helse- og ernæringspåstander og til krav i norsk regelverk for å kunne bruke nøkkelhullsmerkingen på fiskeprodukter.

Arbeidet i forhold til fiskehelse og fiskehelseforvaltning har vært omfattende også i 2012. Ikke minst har regjeringens arbeid med strategi for miljømessig bærekraftig oppdrett krevd mye energi for å avklare hvor skillet går mellom sentrale deler av matpolitikken (offentlig engasjement knyttet til kontroll med fiskesykdommer for å sikre verdiskapingen i oppdrett og som er regulert gjennom

fiskehelsesdirektivet i EØS-avtalen) på den ene side, og på den annen side sikring av miljømessig bærekraft med fokus på kontroll med lakselus for å håndtere sistnevnte som risiko for villaks. Regjeringens Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring gir visse avklaringer i forhold til dette, men det er en gjennomgående utfordring at forvaltningsorganene ikke er konsistente i valg av premisser når f.eks. regjeringens strategi skal følges opp.

For FHL har det også i 2012 vært viktig å bidra til at fiskehelseforvaltningen i Norge harmoniseres med bestemmelsene i fiskehelsesdirektivet. Dialogen med Mattilsynet vil fortsatt være meget viktig på dette punkt. Av konkrete problemstillinger i tillegg til lakselus som har vært i fokus i 2012, skal nevnes endringer i myndighetenes håndtering av PD med fokus i at det ble vedtatt ny forskrift om bekjempelse og kontroll med PD i Trøndelag. Dette arbeidet var utfordrende for alle havbruksaktørene nord for Hustadvika, men forskriften ble vedtatt med et innhold som viser at dialogen med myndighetene er viktig og nyttig. Prosessen i EU med utarbeidelse av ny "dyrehelselov" som også vil regulere myndighetenes fremtidige håndtering av sykdommer hos fisk, ble også viet oppmerksomhet i 2012, og omfanget i dette arbeidet vil vokse i 2013.

I forhold til sistnevnte er det blitt mer og mer tydelig at sikring av god fiskehelse er et viktig tema som i tillegg til myndighetenes lovregulerte tiltak, bør omfattes av samordnede tiltak som gjennomføres frivillig av aktørene, og da basert på gjensidige avtaler og ikke på forskriftsfastsatte bestemmelser. Lakselusprosjektet er et eksempel på slik samordning av tiltak. I løpet av 2012 ble det innenfor rammen av samordning mellom aktørene igangsatt arbeid for å dele kysten inn i tre soner med den hovedhensikt å unngå frakt av smolt og slaktefisk over grensene mellom sonene. Dette forutsetter at den enkelte region må være "selvforsynt" med slakterikapasitet og ikke minst smolt. I erkjennelsen av at dette ikke er tilfellet for Nord-Norge i dag, er derfor målsetningen at transport av levende laksefisk over grensene må minimaliseres for å begrense aktiv transport av de smittestoffer slik fisk måtte være bærere av. I løpet av 2012 ble det enighet om at en av grensene må plasseres i Hustadvika og den andre et ikke fastsatt sted i Nordland.

Et annet samordningstema var fastsettelse av retningslinjer for utarbeidelse av beredskapsplaner på sone- og/eller områdenivå dvs. over det nivået som er forskriftsfastsatt som en plikt på lokalitetsnivå. I dette arbeidet har FHL utfordret Mattilsynet slik at også tilsynsorganet kan bidra til å optimalisere samhandling med myndighetene utenom forskriftsregulert område. Dette arbeidet fortsetter i 2013.

Et tredje tema for samhandling som ble pekt ut i 2012, er tiltak for å redusere sannsynligheten for spredning av smitte i forbindelse med transporten av levende fisk som nødvendigvis alltid vil finne sted. I overgangen mot 2013 er derfor utarbeidelse av felles retningslinjer for å redusere sannsynligheten for smittespredning ved transport av levende fisk med brønnbåt, igangsatt.

Lusebekjempelsen

Arbeidet med innspill og dialogen med myndighetene knyttet til den nye luseforskriften har vært omfattende og viktig for å bidra til at alle hensyn til sjømatproduksjon og sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft blir ivaretatt optimalt.

FHL har også i 2012 lagt ned vesentlig innsats i organisering og oppfølging i forhold til gjennomføring og videreutvikling av luseforskriften og arbeidet med å sørge for kontroll med forekomsten av lakselus i norsk havbruk.

Havbruksnæringen igangsatte høsten 2009 et treårig prosjekt hvor målsettingen var å redusere forekomstene av lus slik at skadevirkningene på fisk i akvakultur og hos frittlevende laksebestander ble minimalisert, samtidig som resistensutviklingen hos lakselus skulle bekjempes. Dette skulle gjøres gjennom å etablere et kontrollregime i havbruksnæringen som skulle gjøre det mulig å opprettholde varig lave nivåer av lus på laksefisk i havbruk.

Arbeidet som har vært gjort i løpet av prosjektperioden på tre år danner grunnlaget for det havbruksnæringen må gjøre på lang sikt for å holde lave lusenivåer. Prosjektet ble avsluttet som sådan ved overgangen til 2013, men lusearbeidet fortsetter over samme mal. Arbeidet vil følges fortsatt og koordineres på nasjonalt nivå i næringen, slik at all systematisering også kan brukes i havbruksnæringens omdømmearbeid. For å lykkes er imidlertid havbruksnæringen avhengig av at alle erkjenner ansvar og forstår betydningen av å holde lave lusenivåer.

Det er grunn til å regne med at effekten av innsatsen foreløpig ikke er hentet fullt ut. Videre forbedringer sammen med nye ikke-medikamentelle kontrolltiltak vil innebære at havbruksnæringen, forhåpentligvis allerede i løpet av 2-3 år vil kunne holde vedvarende lave lusenivåer med marginal bruk av legemidler.

Systematisering og optimalisering av arbeidet, registrering av blant annet lusetall og legemiddelbruk, samt dokumentasjon av innsatsen vil være viktig å fokusere på i videreføringen.

Den overordnede målsettingen for det treårige luseprosjektet var å etablere et varig kontrollregime som skulle sørge for at det ville være mulig å opprettholde lave nivåer av lakselus i havbruk. I løpet av prosjektperioden skulle forekomstene av lakselus reduseres slik at skadevirkningene på fisk i akvakultur og på frittlevende bestander av laksefisk ble minimalisert samtidig som resistensutviklingen skulle reduseres og bekjempes. Denne målsettingen var i tråd med formålene i den da gjeldende luseforskriften.

Et av tiltakene i luseprosjektet var å utarbeide en overordnet strategi som skal ligge til grunn for det lokale lusearbeidet. I løpet av prosjektperioden har både hovedmålene med det langsiktige lusearbeidet og den overordnede strategien for å nå disse målene blitt utdypet.

Ved avslutningen av luseprosjektet er således hovedmålene for havbruksnæringens lusearbeid:

1. Sikre at mengden lakselus i havbruksnæringen holdes på et vedvarende lavt nivå.
2. Minimal bruk av legemidler.
3. Minimalisere skadevirkningene på fisk i akvakultur og på frittlevende bestander.
4. Effektive legemidler mot lakselus skal være tilgjengelig.

Dette skal oppnås gjennom en strategi basert på følgende hovedpunkter:

1. Hensiktsmessig geografisk plassering av lokaliteter.
2. Koordinerte brakklegginger i hensiktsmessige soner.
3. Ikke-medikamentell kontroll med lusemengden i merdene.
4. Koordinert reduksjon av lusemengden ved hjelp av biologisk, mekanisk og eventuell medikamentell behandling i en optimal kombinasjon etter omforente kriterier.

Følgende 11 veiledere er ferdigstilt i løpet av 2012:

- Veileder for telling av lakselus
- Tre veiledere for avlusing i brønnbåt (Hydrogenperoksid, pyretroider og Salmosan)
- Veileder for avlusing i merd
- Veileder for evaluering av behandlingseffekt
- Veileder for fangst og mellomlagring av leppefisk
- Veileder for transport av leppefisk
- Veileder for mottak av leppefisk
- Veileder for bruk og hold av leppefisk
- Veileder for bruk og hold av rognkjeks

Alle veilederne er tilgjengelig på www.lusedata.no.

Det har ikke blitt tatt endelig stilling til om det skal etableres prosedyrer for godkjenning og revisjon av veilederne. Det er imidlertid viktig at alle veilederne oppdateres regelmessig. Bruk og gjennomføring/etterlevelse av veilederne vil være opp til de enkelte selskap.

Fiskefôr

Utfordringer knyttet til fiskefôr som det har vært arbeidet med i 2012, omfatter bl.a. forberedelser til eventuell bruk av materiale fra genmodifiserte planter i fiskefôr. Videre har norske myndigheters risikohåndtering knyttet til fiskefôr generelt, forvaltningens videreutvikling av fremmedstoffregelverket, regodkjennning av tilsetningsstoffer i fôr og utarbeidelse av nytt EU-regelverk for omsetning av fôr vært fokuserte utfordringer. Dialogen med norske myndigheter er god på dette området.

Positive resultater av arbeidet har vært riktig justering av EU-bestemmelser basert på oppdatert risikoanalyse for enkelte uønskede stoffer.

Arbeidet med å bidra til at EUs regelverk på fôrområdet blir tilstrekkelig kunnskapsbasert også når det gjelder fiskefôr vil likevel være viktig også i 2013 fordi gjeldende regelverk indirekte virker begrensende på mulighetene til å bruke tilgjengelig råvarer i fôr til fisk. Grunnen er at kunnskapene som ligger til grunn for en del av de tekniske kravene i bestemmelsene, bygger på matproduksjon i landbruket.

FHL har arbeidet lenge med å få legal åpning for å kunne bruke prosesserte proteiner fra svin og fjørfe i fiskefôr slik at denne ressursen kan komme til nytte i havbruk også i Europa slik det brukes utenfor Europa bl.a. til oppdrettsfisk som importeres fra tredjeland. Slike fôrråvarer vil bli tillatt å bruke i EU i siste halvdel av 2013.

Proporsjonalitet og enhetlig tilsyn

FHL har også i beretningsåret arbeidet med sikring av proporsjonalitet i tiltak og/eller enhetlig tilsyn fra Mattilsynets side i enkeltsaker for medlemmene. Det er en utfordring for Mattilsynet å sikre at deres tilsynsvirksomhet er enhetlig. Dette gjelder både i forhold til håndtering av sammenliknbare risikoer og i forhold til det å unngå geografiske ulikheter. Enhetlig tilsyn betyr ikke at alt skal gjøres likt, men at det ikke må være ulikheter i det handlingsrommet de enkelte virksomhetene har for å velge løsninger for etterlevelse av gjeldende regelverk. Mattilsynet har hatt økt fokus på målsetningen om enhetlig tilsyn i 2012.

Det er også en utfordring at de pålegg Mattilsynet gir næringsaktørene, er overdimensjonerte i forhold til de justeringer som måtte være nødvendig. Slike vedtak vil være uproporsjonale og derfor i strid med matloven. Vel så viktig er at de kan være unødig ressurskrevende og dessuten virke unødig reduserende på sjømatproduksjonen. Et annet element er at tiltakene virker negativt på konkurranseevnen til den enkelte bedrift og/eller sektor.

Også i 2012 har FHL bidratt i saker mellom Mattilsynet og enkeltbedrifter, der resultatet har vært en justering av Mattilsynets tilsynsvirksomhet slik at bedriften har kommet bedre ut når hensynet til proporsjonalitet og enhetlig tilsyn har blitt ivarettatt. Slike saker kan være svært ressurskrevende for FHL.

Risikoanalyse

Som bl.a. angitt i EØS-bestemmelser, skal risikoanalyse ligge som grunnlag for ethvert offentlig regelverk som handler bl.a. om sykdommer, fiskevelferd og sikring av god hygiene i fôr og næringsmidler. Det stilles store metodemessige krav til hvordan dette skal gjøres i praksis. I den forbindelse er FHL aktivt med i dialoger med Mattilsynet, departementer, Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) og vitenskapelige institusjoner, for å bidra til at risikoanalysens tre viktige elementer (risikoberegning, risikohåndtering og risikokommunikasjon) gjennomføres /praktiseres tilfredsstillende i forhold til internasjonale retningslinjer.

I 2011 var ulike risikoberegninger knyttet til fiskeolje til humant konsum svært sentrale i denne sammenheng, og i løpet av 2012 fikk vi i samarbeid med bl.a. NHO Mat og drikke, Global Organization for EPA and DHA (GOED) og noen produsenter av fiskeolje til humant konsum gjennomført en uavhengig vurdering i USA av en av VKMs rapporter og der vurderingen vil bli

brukt i dialog både med VKM og Mattilsynet for å forbedre de ulike sider av risikoanalyse som nødvendig verktøy både i forhold til regelverksutvikling og tilsyn.

KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT

Hva vi spiser og hvordan maten produseres er viktige spørsmål som engasjerer mange. Også i 2012 er det blitt rettet betydelig oppmerksomhet mot sjømatnæringen, både fra media og andre interessenter i samfunnet. Det er helt naturlig. Enhver matproduksjon vil i større eller mindre grad påvirke miljøet – et tema som det er knyttet stor oppmerksomhet og økende grad av offentlig regulering til. Til sist er fiskeri og havbruk økonomisk sett en stor og viktig næring for Norge og må dermed være innstilt på være gjenstand for vedvarende interesse og søkelys.

Strategisk og operativt kommunikasjonsarbeid inngår i kjernevirksomheten i FHL og omfatter både synlige og mindre synlige kommunikasjons tiltak. FHL gir råd og støtte innenfor dette feltet overfor medlemsbedrifter, og samarbeider også med relevante aktører i og rundt næringen. FHLs kommunikasjonsaktiviteter skal understøtte det politiske arbeidet som organisasjonen prioriterer, samtidig som FHL også har en rolle i å ivareta sjømatnæringens generiske omdømme på en best mulig måte i offentligheten. I denne sammenhengen omfatter det aktiviteter i forhold til medieaktører (redaksjonene i aviser, nettpublikasjoner, radio, tv i inn- og utland) og andre samfunnsaktører (myndigheter, forvaltning, politikere, organisasjoner, næringsaktører osv.). FHL koordinerer også kommunikasjons tiltak med medlemsbedrifter og andre aktører det er naturlig å samarbeide med.

FHL arbeider etter toårs kommunikasjonsplaner, og følger samtidig målinger av omdømmet. Til grunn for FHLs planarbeid og løpende arbeid ligger målinger, analyser og kontakt med relevante kompetansemiljøer. Utviklingen i næringens omdømme i 2012 viser at det planmessige arbeidet har god effekt.

Det mest synlige tiltaket i 2012 var informasjonskampanjen "Laks er viktig for Norge". Et utvalg av de største lakseselskapene, fôrindustrien og Norges Sjømatråd finansierte kampanjen. FHL koordinerte kampanjen som tok i bruk massekommunikasjon gjennom tv og internett (www.laks.no). Kampanjeperioden pågikk fra desember 2011 til over påske 2012, en periode på fire måneder. Et sentralt mål var å styrke forståelse og aksept for videre utvikling av laksenæringen. Dette ved å formidle tydelige budskap knyttet til næringens verdiskaping, samt faktainformasjon om hvordan lakseproduksjon drives, hvilken miljøpåvirkning den skaper og hva næringen gjør for å forbedre seg på de områder der det er forventet og nødvendig. Ved utgangen av 2012 viste to uavhengige målinger en svært positiv utvikling. Omdømmet på laks er nå i kategorien "sterkt omdømme" både for næring og produkt. Det er skapt flere ambassadører og færre motstandere i befolkningen. Det anses å være flere hovedfaktorer til dette, blant annet informasjonskampanjen "Laks er viktig for Norge".

FHL har i tillegg arrangert bedriftsbesøk med faglig opplegg for de ungdomspolitiske partiene og for Natur og Ungdom. FHL har særlig prioritert å arbeide med fremtidens politikere. I 2012 gjorde en vedtak om at det skal arrangeres årlige turer for politikere i ungdomspartiene. Denne gangen ble søkelyset rettet mot industrien og området Vesterålen. I løpet av to hektiske dager fikk en besøkt både tradisjonelt hvitfiskmottak, pelagisk virksomhet, havbruk og fôrvirksomhet. Tilbakemeldingene på disse turene har vært svært gode både fra næringen og ungdommene. I tillegg ble det også flere gode oppslag i lokal- og regionaviser.

Erfaringene med bedriftsbesøk er positive og bidrar til økt kunnskap om sjømatnæringen. FHL har i stor utstrekning kombinert slike bedriftsbesøk med faglige opplegg hvor vi også har invitert med forskningsmiljøer og NGOer for slik å få frem motforestillingene mot våre vurderinger.

FHL har også i stor grad pleid kontakt med aktuelle kystkommuner og fylkeskommuner. Dette er

særlig aktuelt i havbruksaker hvor kommunale planprosesser, og fylkeskommunen gjennom forvaltningen av Akvakulturloven, er sentrale for næringens rammevilkår.

FHL har i 2012 hatt hyppig kontakt med representanter på Stortinget, spesielt gjennom partivis oppfølging av grupperingene i Næringskomiteen og Miljø- og Energikomiteen.

FHL har i 2012 gitt innspill til de politiske partienes programarbeid, og også stilt som innleder på møter i regi av partiene nasjonalt og regionalt.

FHL har deltatt i åpne høringer i forbindelse med Statsbudsjettet og andre høringer knyttet til saksfelt som angår FHL.

Det er viktig at næringen både arbeider for å løse de reelle utfordringene og setter inn kommunikasjonstiltak for å verne om omdømmet. Næringen må ha som visjon å stå med et sterkt omdømme i det norske samfunnet og at næringen anerkjennes som bærekraftig, seriøs, profesjonell og attraktiv.

FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

FHL har i alle år hatt sterkt fokus og høy aktivitet på forsknings- og utviklingsområdet. FHLs rolle har tidligere både vært initierende, organiserende og operativt utøvende av felles FoU- prosjekter som næringen har gjennomført. De fleste av prosjektene har vært gjennomført i tett samarbeid med Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfond (FHF), Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge.

De siste årene har det også blitt gjennomført flere store fellesprosjekt i regi av grupperinger av medlemsbedriftene hvor FHL har hatt en administrativ koordineringsrolle. Noen av prosjektene er regionale mens andre er nasjonale. Eksempler på slike prosjekter er Havbruksnæringens Miljøfond, PD- Vestlandet, omdømmekampanjer og Nasjonalt luseprosjekt.

Samarbeidet med FHF

Styret i FHL har hatt en målsetting om at FHF skal være næringens felles organ for forskning og utvikling. FHLs portefølje av fellesprosjekter med finansiering fra FHF har over tid blitt faset over til FHF.

Det er etablert direkte dialogmøte mellom styret i FHL og FHF. Den løpende dialogen mellom administrasjonene i FHL og FHF skal ivareta formidling av resultater fra prosjektaktivitetene og samordningen mellom næringens interesser opp mot øvrig virkemiddelapparat (Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge). Aktivitetene i FHLs tidligere FoU- forumer videreføres i stor grad gjennom faggruppene som er opprettet i FHF. Bransjegruppene i FHL behandler og foreslår medlemmer til faggruppene.

LØNN, TARIFF, HMS, KOMPETANSE OG REKRUTTERING

Tarifforhandlinger

Tariffoppgjøret 2012 var et hovedoppgjør hvor samtlige tariffavtaler som FHL er part i ble revidert. FHL forhandlet Fiskeindustrioverenskomsten med NNN, Havbruksoverenskomsten med Fellesforbundet og Overenskomst for fiskemel- og fiskefôroverenskomsten med Industri Energi. Det økonomiske resultatet av oppgjøret var et generelt tillegg på kr 1,25. Det ble dessuten foretatt justering av skiftsatser, fagbrevtillegg og minstelønn. De økonomiske justeringene var i tråd med rammen i frontfagsoppgjøret.

Resultatet fra det såkalte frontfagsoppgjøret mellom Norsk Industri og Fellesforbundet ble tatt inn i samtlige avtaler innenfor NHO-området. Her ble det tariffestet nye regler om likebehandling ved bruk av innleid arbeidskraft. Dette innebærer at innleide skal ha de samme lønns- og arbeidsvilkår som de arbeidstakerne som er ansatt i innleiebedriften. Reglene ble gjort gjeldende fra den 1.

januar 2013, på samme tidspunkt som de tilsvarende lovendringene i arbeidsmiljøloven trådte i kraft. Det ble også tatt inn regler om 14 dagers betalt pappapermisjon ved fødsel, jf. aml. § 12-3.

Medlemsbistand

FHL har bistått medlemsbedriftene med rådgivning i forhold til arbeidsrettslige spørsmål. Vi har også bistått medlemsbedriftene ved forhandlinger i lokale tvister om avtaleverket, samt under forhandlingsmøter i oppsigelsessaker.

FHL har avholdt bedriftsinterne kurs i arbeidsgiverspørsmål for medlemsbedriftene. Det er også arrangert en tariffkonferanse sammen med NHO Mat og Drikke og NHO Mat og Landbruk.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Satsingsområdet er knyttet til NHOs handlingsplaner med hovedsatsingen om et mer inkluderende arbeidsliv, herunder de tematiske områdene:

- Ledelse, organisasjon og samhandling
- Økt nærvær - redusert fravær
- Et enklere og bedre regelverk

Arbeid med reduksjon av sykefraværet

Det ble i 2010 inngått en ny avtale om inkluderende arbeidsliv. Dette er en trepartsavtale mellom arbeidsgiversiden, arbeidstakersiden og myndighetene. En sentral målsetting for denne avtalen er å innføre felles tiltak som kan bidra til å få ned sykefraværet. FHL ser det som ønskelig at så mange av våre bedrifter som mulig blir såkalte IA-bedrifter. Foruten de virkemidlene som ligger i IA-avtalen, er en viktig del av sykefraværsarbeidet at medlemmene sørger for en tett oppfølging og god dialog med de sykmeldte. FHL vil fortsette sitt arbeid med å bistå medlemsbedriftene i dette arbeidet.

Den nye IA-avtalen legger også opp til at det etableres et samarbeid mellom landsforeningene i NHO og de respektive forbund for å samarbeide om tiltak for å oppnå målene i IA-avtalen. Sykefraværet for FHLs medlemsbedrifter har vist en klar nedgang. I 1. kvartal 2012 lå det legemeldte fraværet på 5,2 prosent, noe som er en nedgang på 7,7 % fra tilsvarende kvartal i 2011.

FHL har arrangert en HMS-konferanse i samarbeid med NNN, NHO Mat og Drikke og NHO Mat og Landbruk. Vi har også i samarbeid med de ovennevnte arrangert et seminar for medlemsbedriftene om Inkluderende Arbeidsliv.

FHL deltar i et HMS-utvalg for havbruksnæringen sammen med Fellesforbundet og Arbeidstilsynet, hvor vi avholder regelmessige møter.

Kompetanse - utdanning - rekruttering

FHL har samarbeid med utdanningsmyndighetene, skoler og opplæringskontorer for å bidra til at næringen får best mulig tilgang til tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. I tillegg bidrar FHLs ansatte og bedriftene på rekrutteringsmesser for å presentere næringen, og FHL bistår bedriftene dersom det er behov ved bedriftsbesøk og åpen dag på anlegg, som er en viktig del av arbeidet.

FHL har bidratt i etableringen av Fiskeridepartementets og FHF's rekrutteringsprosjekt Sett Sjøbein. FHL deltar i styringsgruppa, og hovedtyngden av arbeidet med kompetanseheving og rekruttering går via dette prosjektet. Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) bevilget i februar 2008 midler til å starte prosjektet for å øke rekrutteringen til marin sektor og bidra til etablering av etter- og videreutdanningstilbud for å øke formalkompetansen i sjømatnæringen. Fiskeri- og havbruksnæringens Forskningsfond (FHF) forvalter midlene innenfor de rammene som er gitt av departementet, og bransjen har gått inn med en delfinansiering gjennom FHF- fondet. Prosjektet finansierer tre fulltidsansatte prosjektledere og er lokalisert til Trondheim/ Bodø. Sett Sjøbein er foreløpig finansiert ut 2013, etter dette er prosjektets videre eksistens noe usikker, men vi håper

FKD og FHF ønsker å videreføre aktivitetene for å sikre de marine næringene kompetent arbeidskraft for fremtiden.

DELTAKELSE I INTERNASJONALE ORGANISASJONER

På europeisk nivå deltar FHL i de europeiske bransjeorganisasjonene (FEFAC, FEAP og AIPCE). Dette medfører at FHL er kommet i en bedre posisjon til å påvirke EUs regelverk knyttet til sjømat og sjømatproduksjon. Arbeidet blir stadig viktigere for å kunne få gjennomslag for FHLs posisjoner når det gjelder regelverksutvikling da beslutningene tas i Brussel og det vil styrke norske posisjoner når de støttes av flere aktører.

Arbeidet i FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for FHL. Paul Birger Torgnes er visepresident i FEAP, mens Sveinung Sandvik er leder av "Commission for Cod, Large Trout and Salmon".

FHL er også medlem av ISFA, International Salmon Farmers Association. ISFA er en nettverksorganisasjon for alle lakseproduserende land. De nasjonale foreningene fra Skottland, Færøyene, Island, USA, Canada, Chile og Tasmania inngår sammen med Norge i ISFA. Her samarbeides det bl.a. om beredskapsarbeid og utvikling av globale policy'er for laksenæringen. Gjennom ISFA er det et tett samarbeid med North Atlantic Salmon Conservation Organization, NASCO. Trond Davidsen fra FHL ble på ISFA's årsmøte i Brussel i april 2012 valgt som ny president for organisasjonen. For mer info om ISFA, se www.salmonfarming.org.

Europeiske organisasjoner:

- FEFAC (The European Feed Manufacturers' Federation) som er den europeiske organisasjonen for fôrprodusenter.
- FEAP (Federation of European Aquaculture Producers) har en særlig sentral plass for FHL. I 2011 var FHL vertskap for FEAPs AGM (årsmøte), som fant sted 19. til 22. mai i Oslo. Her deltok et femtital representanter fra europeisk akvakultursektor. I forbindelse med FEAPs Presidents Meeting i oktober 2011 ble FEAPs ærespris - FEAP Award For Excellence in European Aquaculture – tildelt Bjørn Myrseth etter nominasjon fra FHL for hans mangeårige innsats for europeisk akvakultur.
- AIPCE (Association des industries de poisson de l'U.E) som er den europeiske organisasjonen for fiskeindustri, fiskeimportører og fiskeeksportører. FHL deltar i AIPCEs styremøter og i relevante faggrupper (særlig innenfor matregelverket). FHL deltok også på AIPCEs generalforsamling i 2012, som ble arrangert i Saint Malo, Frankrike.

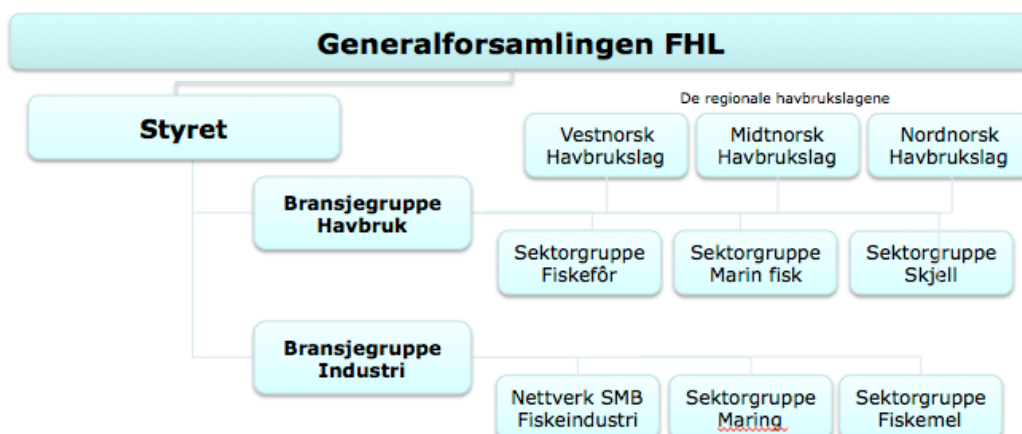
Andre internasjonale organisasjoner:

- IFFO (International Fishmeal and Fish Oil Organisation) er den internasjonale organisasjonen for fiskemel- og fiskeoljeprodusenter.
- ISFA (International Salmon Farmers Association) som er en sammenslutning av organisasjonene til verdens lakseproduserende land.

BUSINESSEUROPE er den europeiske arbeidsgiver- og næringslivsorganisasjonen. Denne representerer mer enn 20 millioner store, små og mellomstore bedrifter gjennom 39 nasjonale næringslivsorganisasjoner i 33 land. NHO er medlem.

TILLITSVALGTE ORGANER

Figuren nedenfor gir en oversikt over organiseringen av hele tillitsvalgtapparatet i FHL:

Styret bygger i stor grad sine faglige beslutninger på innspill fra bransjegruppene.

Bransjegruppe Industri

Industrisektoren i FHL innbefatter de deler av næringen som er knyttet til fiskeindustrien og eksporten av tradisjonelle sjømatprodukter fra fangstbasert sektor. Viktige fagsaker forankres i Bransjegruppe industri.

Til bransjegruppen er det tilknyttet egne sektorgrupper for små og mellomstore bedrifter (SMB) og Maring. I 2012 ble tilknytningen for Sektorgruppe fiskemel flyttet fra havbruk til industri. Bransjegruppe Industri ble i den forbindelse utvidet med et medlem fra fiskemel og fiskeolje. Tidligere har denne sektorgruppen vært representert i Bransjegruppe havbruk som leverandør til fiskefôrindustrien. Sektorgruppen har imidlertid såpass mange sammenfallende utfordringer med øvrig fangstbasert industri at bransjetilhørigheten er justert.

Bransjegruppen har i 2012 blitt ledet av Morten Hyldborg Jensen, Norway Seafoods ASA. Øvrige medlemmer har vært: Bjørn Fredriksen, Nergård AS, Harald Sperre, Nils Sperre AS, Kjell-Olaf Larsen, Båtsfjordbruket AS, Rita Karlsen, Brødrene Karlsen AS, Knut Haagensen, Jangaard Export AS, Jostein Refsnes, Nordlaks Produkter AS, Ivar Helge Melingen, Austevoll Fiskeindustri AS, Kristian Klo, Gunnar Klo AS, Inger Marie Sperre, Brødrene Sperre AS og Hans Petter Koppernæs d.y., Vedde AS.

I løpet av 2012 har Bransjegruppe Industri avholdt 8 møter, hvorav 4 fysiske møter, 3 telefonmøter og ett møte i forbindelse med prisdrøftingene med Norges Råfisklag hvor de av Bransjegruppens medlemmer som også er med i prisutvalget møtte fysisk, og hvor de øvrige deltok via telefon. Det ble behandlet i alt 51 saker i 2012.

Bransjegruppe havbruk

Havbrukssektoren i FHL innbefatter de deler av næringen som omfattes av "verdikjede havbruk", dvs. fiskemel og -olje, fiskefôr og havbruksaktiviteter (settefisk, matfisk, FoU-aktiviteter mv). Sektorens sentrale organisatoriske ledd i FHL er Bransjegruppe havbruk, hvor det har vært tilknyttet egne sektorgrupper for hhv fiskemel, fiskefôr, skjell og marinfisk.

I 2012 valgte sektorgruppe fiskemel og å forlate forankringen i Bransjegruppe havbruk. Sektorgruppen er nå tilknyttet Bransjegruppe industri, og Sektorgruppe fiskemels representant i Bransjegruppe havbruk er flyttet over til Bransjegruppe industri. Viktige fagsaker knyttet til verdikjede havbruk forankres i Bransjegruppe havbruk.

Bransjegruppen har i 2012 blitt ledet av Sveinung Sandvik, Sjøtroll AS. Øvrige medlemmer har

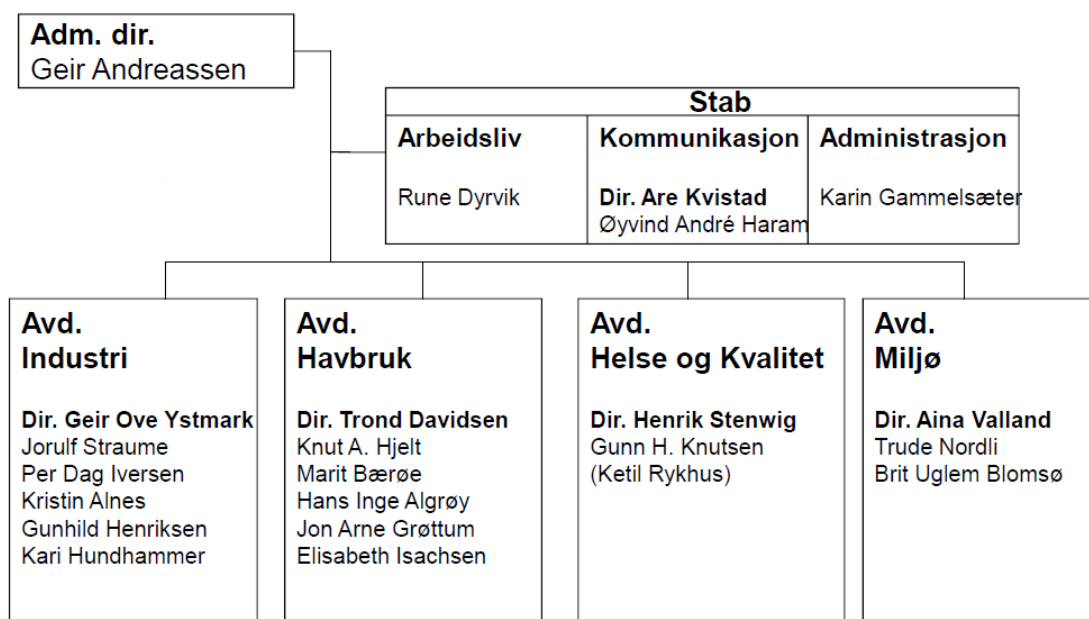
vært: Line Ellingsen, Ellingsen Seafood AS, Carl-Erik Arnesen, Firda Sjøfarmer AS, Alf Jostein Skjærvik, Salmar Farming AS, Tor Anders Elvegård, Nordlaks Oppdrett AS, Roar Paulsen, Lerøy Hydrotech AS, Cato Lyngøy, Marine Harvest Norway AS og Jan Sverre Røststad, Biomar AS.

I 2012 har Bransjegruppe havbruk behandlet 48 saker i løpet av fem fysiske møter og to telefonmøter. For omtale av aktiviteten i de regionale havbrukslagene, se kapittel Havbruk.

PERSONALFORHOLD OG ARBEIDSMILJØ

FHL hadde ved utgangen av 2012 24 ansatte. Endringen av FHLs organisasjonsmodell i 2007 medførte overgang fra sektor- til avdelingsbasert administrativ organisering. Omleggingen har medført større fleksibilitet i bruken av administrative ressurser.

Administrativ struktur

Arbeidsmiljøet i FHL oppfattes som godt. Det avholdes årlige medarbeidersamtaler. Det er utarbeidet en felles personalpolitikk for hele FHL. Sikkerhetsaspekter ved de ulike FHL-kontorene, som el-sikkerhet og brannvern, er ivaretatt av felles systemer gjennom de respektive huseierne.

FHL har inngått IA-avtale.

Gunnar Domstein (sign)
Styreleder

Fredd Wilsgård (sign)
nestleder

Arne Møgster (sign)

Sveinung Sandvik (sign)

Alf Helge Aarskog (sign)

Inger Marie Sperre (sign)

Hanne Benjaminsen (sign)

Jan Sverre Røststad (sign)

Geir Andreassen (sign)

HISTORICAL MOMENTS PÅ MARRIOTT HOTEL

Sjømatmessa i Brussel. For mange én av de aller viktigste møteplassene i året. Her møtes kunder og leverandører fra hele verden – og det er utenkelig for selskaper i næringen å ikke være tilstede for kundepleie. For faglig oppdatering. Og for ikke å snakke om hyggelige sosiale sammenkomster langt ut i nattetimene på Grand Place. Den ene uka i april hvert år er Brussel sentrum for all verdens sjømat.

Stadig flere har fått opp øynene for at det kan være kjekt og nyttig å være tilstede i Brussel. Så også representanter fra vår store nabo og viktige sjømatkunde i øst, Russland, som ved de siste messene har vært godt representert både med selskaper, organisasjoner og myndighetsrepresentanter. Sjømatmessa har vært aktivt benyttet ved enkelte anledninger til å belyse aktuelle spørsmål knyttet til eksport av sjømat til Russland. Rosselkhoznadzor, russisk veterinærtjeneste, har kjørt seminarer hvor det har blitt orientert om russisk regelverk og praksis. Uten noe videre dramatik, før messa i april 2012.

På vårparten i 2012 kunne man konstatere en økende uro rundt Rosselkhoznadzors

holdning til import av sjømat fra Norge – og da særlig importen av laks og ørret. I korte trekk dreide dette seg om at Rosselkhoznadzor krevde at norsk side, altså Mattilsynet, skulle gi garantier om at det ikke var gjort funn av listeria - og at Mattilsynet skulle drive tilsyn med virksomheter etter krav fra russisk regelverk.

I tillegg kom det krav om nye rutiner for prøvetaking, krav om temperaturregimer samt prosedyrer for å forhindre at fisk med listeria kommer ut på det russiske markedet. I seg selv helt legitime krav og ønsker fra representanter for det etterhvert største markedet for norsk laks og ørret.

Mattilsynet kan ikke drive tilsyn på norsk jord med bakgrunn i russisk regelverk. Etterlevelse av russisk regelverk er i hovedsak et forhold de enkelte selskapene må stå for – og da overfor Rosselkhoznadzor som forvalter det russiske regelverket. For å forsøke å finne en løsning som sikret fortsatt adgang til Russland for norsk rødfisk ble det derfor i løpet av vinteren 2012 igangsatt et arbeide med å utarbeide frivillige bransjeretningslinjer. Her skulle det inngå tiltak som både ville bedre

rutinene i bedriftene og medvirke til økt mattrygghet ved eksport.

Det ble etterhvert avklart at et møte med Rosselkhoznadzor ville finne sted 25. april i forbindelse med European Seafood Exposition; sjømatmessa i Brussel. I forkant var det flere ganger kontakt mellom Mattilsynet og FHL. Mattilsynet skulle blant annet dokumentere at alle avvik etter inspeksjoner foretatt i norske virksomheter av Rosselkhoznadzor i februar måned var lukket – og FHL skulle presentere de nye bransjeretningslinjene.

Det skulle vise seg at møtet endte med en oppskalert uenighet og utestenging av flere norske virksomheter fra det russiske markedet. Møtet skulle komme til å prege mye av eksporten til Russland for resten av året.

”Historical Moments”

I møtet på morgenen onsdag 25. april på Marriott Hotel, hotellet med det treffende slagordet ”Creating Historical Moments”, stilte Rosselkhoznadzor med en fem-manns delegasjon. Representanter fra russisk næring skulle også delta, men glimret med sitt fravær. NSL og FHL stilte i møtet sammen med Mattilsynet.

Det ble fort åpenbart at den russiske delegasjonen hadde en klar strategi for sin tilstedeværelse på Marriott Hotel. Før møtestart kunne man konstatere at Rosselkhoznadzor ikke bare hadde et stort møterom, men også en stor møtesal med tolkebokser. Noe mer enn et møte med norske myndigheter og norske næringsorganisasjoner var planlagt.

Møtet mellom russisk og norsk side ble åpnet. Rosselkhoznadzor var ikke mottakelig for orientering om næringens forslag til frivillige bransjeretningslinjer og heller ikke interessert i Mattilsynets dokumentasjon på avvik som var lukket i inspiserte virksomheter.

En næring sendt på gangen

Etter en knapp time i møtet ble NSL og FHL sendt på gangen. Samtidig ble det gitt signaler om at det skulle holdes et orienteringsmøte senere på ettermiddagen

– omlag klokka 1600. Ikke før hadde NSL og FHL forlatt møtet med Mattilsynet og Rosselkhoznadzor før det tikkete inn beskjeder fra norske selskaper til stede på sjømatmessa: Via sine russiske kunder var de anmodet om å stille på møte med Rosselkhoznadzor kl 1600 – og det kom også ganske raskt beskjed om at det fra Rosselkhoznadzor var kommet klare krav om tre tiltak som næringen måtte innfri; etablering av et prøvetakingsregime for å sikre kontroll med at fisk til Russland ikke inneholder listeria, etablering av tiltak for å sikre en ubrutt kjølekjede fra pakkeri og frem til butikk samt innskjerping av holdbarhet på produkter. I tillegg fikk næringen et fjerde krav: Tiltak måtte komme umiddelbart!

Klokken nærmet seg 1600 den 25. april og elleve spente toppledere fra norske selskaper var samlet i den største møtesalen på Marriott Hotel. De hadde forlatt salgsaktiviteter og kundepleie på messa. Når Rosselkhoznadzor innkalte til møte på kort varsel, fant alle det verdt å stille. Tilstede var også alle russiske importørene.

Beskjeden fra Rosselkhoznadzor var svært tydelig. De forventet umiddelbar handling fra norsk side; tiltak måtte komme på bordet i løpet av samme dag.

Næringen samlet seg

Møtet var knapt ferdig før de norske selskapene var samlet i et møterom – og det ble etter noe diskusjon enighet om at det skulle være fullt mulig å komme frem til tiltak fra næringens side som svarte til Rosselkhoznadzors krav.

To representanter fra næringen ble utpekt til å inngå i en arbeidsgruppe som sammen med NSL og FHLs administrasjon skulle utarbeide et omforent forslag. Dette arbeidet pågikk utover kvelden og ved

midnatt lå det klart et forslag som så ble drøftet morgenen torsdag 26. april med de norske næringsrepresentantene. Forslaget fikk tilslutning som næringens omforente tiltak.

Tiltakene ble forelagt Rosselkhoznadzor av

Mattilsynet, og ble langt på vei akseptert som svar på de kravene som ble fremmet dagen før. Rosselkhoznadzor etterlyste imidlertid ytterligere tiltak fra både egen næring og ikke minst fra Mattilsynet.

Forslag om nye tiltak fra Rosselkhoznadzor

Rosselkhoznadzor fremmet på eget initiativ nye krav skriftlig i løpet av torsdag 26. april. Igjen ble det fremmet krav som Mattilsynet umulig kunne være med på, mens forventningene til tiltak i regi av norsk næring avvek lite fra de forslagene som norsk næring allerede hadde lagt på bordet.

Omtrent samtidig formidlet

Rosselkhoznadzor i en pause fra møtet med Mattilsynet at det var kommet beskjed fra Moskva om at alle norske selskaper burde stenges for handel med Russland. En videre dialog forutsatte at Mattilsynet tok ut åtte selskaper for handel med Russland. Rosselkhoznadzor krevde attpåtil at det skulle skje fra samme kveld. Mattilsynet hadde naturlig nok ikke adgang til dette.

FHL, som var eneste organisasjon igjen etter at NSL hadde reist hjem til Norge, testet muligheten for "frivillig uttrekning" av enkelt-selskaper med et par berørte selskaper. Beskjeden var klar; dette var uaktuelt.

Da Mattilsynet og næring begge ga beskjed om at en fra norsk side ikke kunne være med på å legge til rette for utestenging av norske virksomheter, varslet Rosselkhoznadzor i 20-tida på kvelden full stenging fra påfølgende uke som mottrekk. Stenging kunne også gjelde pelagisk. Nettmelding ville komme på Rosselkhoznadzors hjemmeside dagen derpå og den norske ambassaden i Moskva ville bli orientert om utfall i saken.

Fredag 27. april gjennomførte FHL møter på ettermiddagen med både norske myndigheter og selskaper. Ingen kunne med

sikkerhet si hva som kunne bli utfall av det som skjedde i møtet i Brussel. Håpet var der; mulig dette bare var kraftig verbalt skyts fra russisk side. I så fall var det ikke første gangen.

Tretten selskaper utestengt

På morgenen lørdag 28. april kom beskjeden fra Rosselkhoznadzor; tretten norske selskaper aktive innen laks og ørret ville med virkning fra 5. mai bli utestengt fra det russiske markedet. Pelagisk sektor gikk klar. FHL ble bedt av Mattilsynet om å påta seg formidling av beslutning om stenging til de berørte selskapene – og dette skjedde i løpet av formiddagen samme dag.

Om det ikke var et magisk øyeblikk som hadde funnet sted på Marriott Hotel i Brussel, så var det i det minste en hendelse som vil bli husket. Og som har vist seg å føre til store konsekvenser for en lang rekke selskaper som fortsatt er utestengt fra det russiske markedet. For de selskapene som fortsatt er inne i markedet har ettertiden vist seg å inneholde en mindre stormfull relasjon til russiske myndigheter – og ikke minst en særdeles viktig adgang til et marked i fantastisk vekst. Men med på kjøpet har det fulgt nye retningslinjer og egenerklæringer fra Mattilsynet – som tidvis har vist seg å være like krevende å forholde seg til som krav satt av russiske myndigheter.

Havbruksnæringsens miljøfond - årsrapport 2012

Om fondet

Havbruksnæringsens miljøfond ble presentert på FHLs generalforsamling i Bergen 7. april 2011. Miljøfondet er en del av Miljøløftet. Havbruksselskapene har bidratt med kr 10.000,- pr konsesjon pr år. Fondet skal bidra til å finansiere arbeidet med å redusere mengden rømt oppdrettsfisk i laksevassdragene. Fondet er ment å være et strakstiltak inntil næring og forskningsmiljøer har funnet et mer robust system for å skille oppdrettsfisk fra villaks, samt gjøre det mulig å spore kilden til den rømte oppdrettslaksen. Det var gledelig stor oppslutning om å få etablert fondet.

Miljøfondet kan støtte relevante prosjekter, etter forhåndsvurdering av søknader i forhold til fondets vedtekter. Fondets midler står på bankkonto eid av Fiskeri- og havbruksnærings landsforening (FHL), men midlene forvaltes og disponeres av oppnevnte nasjonale og regionale styringsgrupper.

Tildeling av midler

Tildelinger til nasjonale tiltak fra Havbruksnæringsens Miljøfond besluttes av en styringsgruppe bestående av Bransjegruppe Havbruk og en representant fra en NSL-medlemsbedrift. Som hovedregel skal 30 % av innsamlede midler anvendes til nasjonale tiltak. Tildelinger til regionale tiltak fra Havbruksnæringsens Miljøfond besluttes av Regionale Styringsgrupper bestående av det regionale Arbeidsutvalget eller personer oppnevnt av arbeidsutvalget og en representant fra medlemsbedrift i NSL. Representanter fra villaksinteressene inviteres til å komme med innspill til både regionale og nasjonale tiltak.

Det er to tildelingsrunder årlig og i 2012 har søknadsfristene vært 1.april og 1. oktober. Det er bevilget midler til 18 prosjekt i 2012. Noen av disse prosjektene har fått midler over flere år.

FHL har hatt dialog med miljøforvaltningen, Direktoratet for Naturforvaltning, Fylkesmennenes miljøvern-avdelinger og Fiskeridirektoratet for å komme fram til en god prioritering av prosjekter. FHL har også fått innspill fra representanter fra Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Regionale prosjekter

Tildelingene til regionale prosjekter skjer i hovedsak regionvis på Vestlandet, i Midt-Norge og Nord-Norge. Det er kommet inn mange gode søknader til de regionale fondene. Det er nå satt i gang ulike utfiskingstiltak og overvåkningsprosjekt i til sammen ca. 60 elver langs hele kysten fra Finnmark i nord til Rogaland i sør.

I 2012 er det bevilget totalt 5,7 millioner kroner til ulike tiltak i regionene. De enkelte tilskuddene varierer fra 10.000 kroner til 1,3 millioner kroner. Disse spenner fra mindre prosjekter knyttet til overvåkning og utfisking, til mer omfattende programmer som inkluderer flere lakseførende vassdrag. Tabellen nedenfor viser hvilke prosjekt som har fått midler regionalt siden miljøfondet startet opp

Nordnorsk prosjekt	Type prosjekt	Bevilget pr 31.12. 2012
Sperrevassdrag i Nordland/prosjekt utmark inkl Lyngen	Uttak i elv	2635000
Ruseprosjektet i Varpa	Uttak i elv	1550000
Tiltak mot oppdrettslaks i Skøelva	Uttak i elv	170000
Overvåkning Finmark	Overvåkning	800000
Totalt bevilget Nordnorsk pr 31.12.2012		5155000
Midtnorsk prosjekt	Type prosjekt	Bevilget pr 31.12. 2012
Kunnskapssenteret for laks og vannmiljø-Namsen	uttak i elv, genetisk studie	387625
Elvene rundt Trondheimsfjorden	Overvåkning	1000000
Telemetriprosjektet	Overvåkning	1300000
Uttak laks Fiskumfoss	uttak elv	60000
Merkestasjon Agdenes	Overvåkning	175000
Bærekraftig forvaltning av laks og sjøørret i Møre og Romsdal	overvåkning	800000
Tiltaksrettet overvåkning Tr.heimsfj., se på vandringmønster	overvåkning og uttak	1200000
Totalt bevilget Midtnorsk pr 31.12.2012		4922625
Vestnorsk prosjekt	Type prosjekt	Bevilget pr 31.12. 2012
Bjerkreim elveeigarlag	overvåkning og uttak	120000
Hardangerfjordlauget-koordinert utfiske	uttak i elv	950000
Suldalslågens forvaltningslag-uttak rømt oppdrett	uttak i elv	105000
Årøyelven-uttak rømt oppdrettsfisk	uttak i elv	120000
Osvassdraget eigarlag-forprosjekt fiskefelle	uttak i elv	50000
Nummedalslågens forvaltningslag	uttak i elv	46000
Etneelva - drift fiskefelle	uttak i elv	480000
Sogndal Jæger og Sportsfiskerlag	uttak i elv	50000
Hardangerfjord Villfisklag	uttak i elv	50000
Vikedal Elveeigarlag	uttak i elv	50000
Innsamling og analyse av skjellprøver på Vestlandet	uttak i elv	150000
Totalt bevilget Vestnorsk pr 31.12.2012		2171000

Nasjonale prosjekter

I tillegg til pengestøtten som er gitt regionalt, er det bevilget midler til utredninger av metoder for å skille rømt laks og villaks i elv og spore rømt laks tilbake til eier. Det er også bevilget midler til å lage en informasjonsfilm om uttak av rømt laks i elv. Til nasjonale tiltak er det bevilget totalt 1 million kroner i 2012. Oversikt for nasjonale prosjekt er vist i tabell nedenfor.

Nasjonale prosjekt	Type prosjekt	Bevilget pr 31.12. 2012
Sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	400000
Utredning av metoder for ident rømt laks	Sporing rømt fisk	700000
Pandora film-artsforståelse, skille villfisk/oppdrettsfisk i elv	Uttak i elv	150000
Etneelva-drift av laksefelle	Uttak i elv	300000
Konseptbevis-genetisk sporing av rømt laks	Sporing rømt fisk	550000
Totalt bevilget Nasjonalt pr 31.12.2012		2100000

Det er hittil bevilget til sammen 14,3 millioner kroner til nasjonale og regionale prosjekter.

Tiltakene gir resultater

Styringsgruppene har gjennom de to søknadsrundene gitt støtte til gode og viktige prosjekter uavhengig av hvem som står bak det aktuelle tiltaket eller prosjektet. Prosjektmidlene gir gode resultater i form av ny kunnskap og reelle praktiske resultater.

I 2012 har vi blant annet disse resultatene fra innsendte rapporter på Vestlandet: Suldalslågen melder om 3% innslag av oppdrettsfisk i 2012. Tall fra 2011 viser 2% innslag i samme elv, basert på visuell vurdering. Et annet eksempel er Årøyelva i Sogn der innslaget av rømt fisk i elva har gått kraftig ned og ligger på 3% innslag i sportsfisket for 2012. I fisket på høsten ble det fanget 74 fisk, hvorav kun 1 oppdrettsfisk. I Trøndelag er det flotte resultat i flere av elvene rundt Trondheimsfjorden for 2012 når det gjelder innslag av oppdrettslaks. Verdalselva: 1%, Orkla: 1%, Nidelva: 1%, Stjørdalselva: 1%, Gaula: 0%, Skauga: 0%.

I Nord-Norge ble det i Varpa registrert kun 1 oppdrettsfisk i vårfisket 2012, og 0% innslag sensommeren.

I Finnmark ble det funnet oppdrettsfisk i 7 av 12 elver som ble undersøkt. I elvene med oppdrettsfisk var det i gjennomsnitt en innblanding på 2,5%.

På nasjonalt plan har det blitt jobbet med å utrede ulike sporingsløsninger. Det er sterkt fokus på å finne løsninger for å skille ut oppdrettsfisk i elv.

Prosjekter som mottar midler fra miljøfondet skal gjennomføres i henhold til det til enhver tid gjeldende regelverk, og nødvendige tillatelser må innhentes. Vi har gjennom prosjektbehandlingene holdt kontakt med bl.a. Fylkesmennenes fiskeforvaltere for å sikre oss at prosjektene som får midler er i tråd med forvaltningsprinsipper og planer for de respektive elver/ vassdrag. Neste søknadsfrist er 1. april 2013.

Nasjonal styringsgruppe

Roar Paulsen (sign) Cato Lyngøy (sign) Sveinung Sandvik (sign) Alf Jostein Skjærvik (sign)
leder

Line Ellingsen (sign) Lars Heine Kåsa (sign) Tor Anders Elvegård (sign) Carl-Erik Arnesen (sign)